

Als de monnik spreekt...

Benedictus' boodschap voor vandaag

Rick Timmermans

Als de monnik spreekt...

Benedictus' boodschap voor vandaag

Rick Timmermans

Afstudeerproject opleiding journalistiek 2009

Begeleider Tjirk van der Ziel

Foto's door Tanneke de Blaeij

Inhoud

Voorwoord		7
Inleiding		9
Hoofdstuk I	Monniken	15
Hoofdstuk II	God is aanwezig	23
Hoofdstuk III	Ora et labora	29
Hoofdstuk IV	Oblaten	37
Hoofdstuk V	Benedictus vandaag	45
Gebruikte bronnen		54

NL HB-LN-59

Voorwoord

--- Het is het hart dat God waarneemt niet het verstand. Dat is geloven: God in het hart voelen, niet met het verstand. ---

Blaise Pascal

Solide geesten die bedachtzaam door het leven gaan en een doel voor ogen hebben; hun betrouwbare ogen zien de voorbij trekkende gasten als Jezus, hun brede glimlach verraadt echt vrede, de sterke onderarmen tonen doorzettingsvermogen – twee vale plekken vormen afdrücken van twee knieën die zeven maal daags naar de grond gaan.

Kloosters fascineren mij enorm. Monniken nog meer. Mannen die op jonge leeftijd besluiten om hun leven aan God te geven op een manier die niet voor de hand ligt. Een moeilijk leven, maar ook erg mooi leven. Je voegen in de traditie. Net als die duizenden monniken uit de afgelopen vijftien eeuwen elke dag heel vroeg je bed uit. Gregoriaanse gezangen zingen, psalmen bidden.

Benedictus is de grondlegger van het monastieke leven zoals wij dat nog steeds kennen. Ik maakte een reis door Frankrijk – vanouds een land waar kloosters veel betekend hebben – om het moderne kloosterleven te ervaren. Hoe staat het ervoor in de kloosters en abdijen? Waarom kiezen mannen anno 2009 voor een leven als monnik? En hun boodschap, wat heb ik daar aan? Heeft die oude monnikenvader, de heilige Benedictus van Nurcia, de postmoderne mens nog iets te zeggen? Het was een reis vol heftige levensverhalen, innerlijke schoonheid, rust, stilte en gebed.

Kloosterkerk van L'Abbaye Saint-Joseph de Clairval

Inleiding

Daarom gaan we een school stichten voor de dienst aan de Heer. De inrichting ervan zal, naar wij hopen, niets lastigs of bezwaarlijks opleveren.

Slot uit de proloog van de Regel

Je bent een vroom man en zoekt naar een manier om God met je hele leven te dienen. Je trekt je terug op een berg, gaat leven in een grot, bidt, leest en eet. Na drie jaar heb je het licht gezien en weet je hoe je moet leven volgens het evangelie. Het blijkt het beste te lukken in een gemeenschap waar je met mensen van dezelfde sekse woont en waar je veel bidt. Niet de wereld in-trekken om te evangeliseren, maar gewoon wachten tot de wereld bij jou op bezoek komt. Deze bevindingen schrijf je voor jezelf en voor je vrienden op zodat er een handvat ligt om het leven richting te geven. Je doet dat nietsvermoedend, maar wat blijkt? Vijftien eeuwen later zijn er nog steeds duizenden mannen en vrouwen die op 'jouw' manier leven en daar vreugde uit putten. Je hebt een boekje geschreven en een ware schat gevonden. Dit overkwam Benedictus met zijn Regel voor monniken.

Een tachtig pagina's tellend boekje met 73 hoofdstukken, meer is het niet die *Regula Benedicti* (*Regel van Benedictus*). Maar toch, het gaat duizelen als je de Regel en de commentaren op de Regel gaat lezen. Dit kleine boekje leverde Benedictus titels op als 'Patroon van Europa' en 'Vader van de westerse samenleving'. Er zijn tientallen oorlogen om Europa gevoerd, duizenden koningen geweest, tientallen pauzen, maar het is een monnik die de titel 'Leermeester van cultuur en beschaving' draagt. Dat geeft te denken. Hoe kan het dat Benedictus deze titels kreeg? Dat iemand die leefde van ca. 480 tot 550 na Christus door de eeuwen heen steeds opnieuw mannen en vrouwen wist te boeien met zijn Regel? Heeft Benedictus misschien een universele waarheid gevonden? En als zijn leefregel voor monniken hem zulke grote titels opleverden, kan zijn boodschap ons dan ook raken? Kan Benedictus de mens anno 2009 het goede pad wijzen?

Ontwikkelingen in de wetenschap en de techniek veranderde veel in de afgelopen vijftien eeuwen. Tussen 500 na Christus en 2009 na Christus gaapt een groot onbeschrijfelijk gat. De huidige Fransman zou niets begrijpen van de mens die vijftien eeuwen geleden woonde op de plek waar nu zijn dorp staat – andersom al helemaal niet. Dankzij vele nieuwe inzichten kunnen tal van ziekten waar onze voorvaders aan stierven bijgeschreven worden op de lijst van niet-levensbedreigende ziektes. De achthonderd kilometer tussen Wageningen en het klooster in het Franse Flavigny is een dag rijden met de auto – bij een tijdgenoot van Benedictus zou de gedachte om in een dag die afstand af te leggen niet eens kunnen opkomen. Wij raken gefrustreerd als een mail na anderhalve dag nog niet beantwoord is; een tijdgenoot van Benedictus deed misschien met kerst een kaart op de ‘bus’, maar een mailtje om een vergadering te plannen? Onze tijd lijkt in niets op die van Benedictus.

Toen Benedictus leefde was het normaal dat je met het hele dorp op zondag naar de kerk ging. Dat je ging trouwen en de rest van je leven bij elkaar bleef. Dat je elke ochtend naar je werk ging en moe maar voldaan aan het einde van de dag terugkeerde – het werk te laten waar het is. Hoe anders is dat nu. Sinds 2000 verbraken zo’n 480.000 mensen in Nederland hun huwelijk. In 2004 gaf bijna 80 procent van de Nederlanders aan stress te ervaren op het werk – werkdruk en gebrek aan waardering werden als grootste oorzaken genoemd. Om maar te zwijgen over de werkloosheidsstijging die we nu meemaken als gevolg van het instorten van de financiële markt, waar hebzucht de belangrijkste bouwsteen vormde. Of het drugsgebruik onder managers, omdat ze anders de druk van het presteren en harde werken niet aankunnen.

De vraag komt naar boven of wij in die vijftien eeuwen na Benedictus wel iets vooruit zijn gegaan? Ja, technologische vernieuwingen zorgen ervoor dat een overgebleven maaltijd van gisteren in de magnetron opgewarmd wordt en ja, bijna niemand sterft meer aan een gewone griep. Maar kunnen wij ook ‘ja’ antwoorden op de vraag of wij nu beter weten h^oe te leven? Of onze levensvreugde en het gevoel een zinvol bestaan te leiden ook vooruit is gegaan?

Benedictus schreef geen recept om 480.000 ‘zieke’ huwelijken te redden. Maar hij gaf wel de juiste richting aan; in de vocabulaire van monniken komen ‘gebrek aan waardering’ en ‘stress’ niet voor. Pater Pius, monnik in de benedictijnenabdij van Flavigny, zegt: “Het leven van een monnik is wel erg druk, maar stress? Nee, als je dat ervaart ben je geen monnik meer. Je bent gestrest als je te veel in dezelfde tijd wilt doen, als het gaat om geld, geld, geld en snel, snel, sneller dan die ander – de moderne wereld. Maar dat is niet de wereld van de oudheid, onze wereld. Wij leven met de natuur, met het op- en ondergaan van de zon, het komen en gaan van de seizoenen.”

De monniken en nonnen uit de benedictijnse traditie staan niet bekend als evangelisten. *Ora et labora* – bid en werk – en daar hebben ze hun handen vol aan. Ze trekken zich terug uit de samenleving, stichten als het ware hun eigen samenleving om hun leven volledig te wijden aan het zoeken naar God. Zo zien monniken zichzelf graag: het geslacht der Godzoekers. En ze hoeven de wereld ook niet in, want zeggen ze, de wereld komt wel naar ons toe.

En dat doet de wereld massaal. “Het is de laatste jaren zelfs drukker dan ooit. Ik sta er verbaasd naar te kijken”, zegt pater Henry Vesseur, monnik in de *Sint Willibrord Abdij* in de buurt van Doetinchem. “Als je met een groep wilt langskomen moet je wachten tot de tweede helft van 2011, pas dan is er weer een gaatje in de agenda.” Hij en de andere zes monniken zitten niet met hun handen in het haar, maar hij geeft toe dat het soms wel druk is.

Meer dan ooit heeft de ‘gewone’ mens interesse in het monastieke leven. Pater Vesseur heeft daar een verklaring voor. Termen als dorpscultuur, verzuiling, individualisering en nikab passeren de revue, maar na een heel betoog concludeert hij dat de benedictijnse traditie waarin hij staat de drijvende kracht achter het geheel is. Het is de stilte en de hele atmosfeer rondom het klooster waardoor mensen blijven komen. Pater Vesseur: “Het is een mix van het landgoed en de prachtige natuur, de abdij, de uitstraling van de kerk en de diensten die de bezoekers natuurlijk ook allemaal meemaken.” Maar het is meer dan de uiterlijke, esthetische. Het is ook het helemaal niets aan je hoofd hebben, geen internet, geen krant, geen televisie, geen kinderen, maar ook geen werk, geen vergaderingen, geen notulen, geen klanten en vooral geen computer waarop je gewoon gaat werken als het weekend is. Volgens pater Vesseur komen mensen naar het klooster om een intense rust te ervaren. En eenmaal daaraan geroken, komen ze altijd terug en vaak nemen ze dan collega’s mee. “Vandaar dus dat de agenda volzit.” De monnik die met een been in de oudheid staat heeft een sterke aantrekkingskracht op de moderne mens. Daarin schuilt het paradoxale van het klooster. De mens van nu zou de mens van vijftien eeuwen geleden niet begrijpen. Tegelijk is in die zoektocht naar zingeving de monnik met een premiddeleeuwse levensstijl een veel geraadpleegde raadsheer.

Ver verwijderd van God, en toch zoekt elk mens naar het hogere. Spiritualiteit is in die zoektocht een sleutelwoord geworden. De kiosk ligt vol bladen over spiritualiteit en elk zichzelf respecterende omroep maakt eens per jaar een programma over het religieus besef van de mens. Waarschijnlijk was het woord spiritualiteit nooit zo populair als in de 21e eeuw.

Zelfs alumni van business universiteit Neyenrode deinzen niet terug voor het begrip spiritualiteit. Onlangs sprak Herman Wijffels, oud-zwaargewicht van Rabobank, SER en de Wereldbank en architect van het vierde kabinet Balke-

nende, tweehonderd oud-nyerodianen toe over: ‘Nu het crisis is moeten we op zoek naar een nieuw systeem’. Hij hield zijn publiek voor dat we leven op te grote voet, dat we in de ontwikkeling van het leven aangekomen zijn bij een nieuw stadium, dat we niet terug kunnen naar het oude systeem, want dat heeft gefaald. De journalist van Trouw, die aanwezig was bij de lezing en verslag deed, schrijft dat spiritualiteit voor Wijffels onmisbaar is in het zoeken naar antwoorden op de crisis. Over spiritualiteit zegt Wijffels: “Ik kijk naar mijn eigen leven en het leven als zodanig als een voortgaand proces van ontwikkeling, van het uit de wikkels halen van potentie – de essentie van het leven. In dat proces spelen mensen een coördinerende rol, en is bewustzijn evolutionair gezien de drijvende kracht. In de loop der geschiedenis is er steeds meer bewustzijn toegevoegd aan de materie. Steeds weer nieuwe ideeën en interpretatie van het leven zetten volgende fasen in van maatschappelijke ontwikkeling en beschaving: de Egyptische, Griekse en Romeinse beschaving, de Renaissance, de Verlichting.”

Herman Wijffels spreekt over “toevoegen van bewustzijn aan materie” en “het nastreven van de essentie van het leven”, als hij het over spiritualiteit heeft. Dat een monnik daar niet meteen met een knikkend hoofd naar zou luisteren, doet er niet toe. Het gaat er niet om of Wijffels gelijk heeft, het gaat erom dat hij het zegt. Wijffels spreekt voor bestuurders van topbedrijven en begint over spiritualiteit. En niemand die dat vreemd vindt.

Spiritualiteit is doorgedrongen in alle hoeken van de samenleving. Als pater Vesseur zijn gedachten laat gaan over de opkomst van spiritualiteit in het publieke debat – met de daarbij behorende maand van de spiritualiteit in november – zegt hij te weten hoe het komt dat iedereen zoekt naar spirituele ervaringen. Het is heel simpel, “mensen zijn de weg kwijt”. Volgens hem komt dat omdat de katholieke geitenfokvereniging verdween en het jeugdwerk van de kerk wegebde. De kerk verdwijnt en dus ook de boodschap van de kerk die je vroeger kon horen tijdens het schaapscheren. “God heeft de mens gemaakt en iets van zichzelf in die mens gelegd. Als je jezelf zoekt, zoek je dus ook iets van God en dat zoeken gaat niet weg als een zuil instort.” God verdween, maar het spirituele zoeken van de mens verdween niet.

In de zoektocht van een postmodern mens is het begrijpelijk dat de spirituele boodschap van Herman Wijffels een volle zaal trekt. Hij staat met twee benen in deze wereld en haakt in op een filosofie die bij deze tijd past. Maar dat een monnik met een saai zwarte habijt, die het moet doen met een spiritualiteit van vijftien eeuwen oud en eigenlijk nog veel ouder – Benedictus citeert aan de lopende band uit het Bijbelboek Psalmen – graag gehoord wordt en waar mensen van willen leren, dat blijft verbazen. Het versterkt de vraag hoe die monniken leven en wat er zo sprekend is aan die oude boodschap.

Pater John (links) & pater Pius

I Monniken

Zoals er een slechte, bittere wedijver bestaat, die een mens verwijderd van God en naar de hel voert, zo bestaat er ook een goede wedijver, die een mens verwijderd van zonde en naar God en het eeuwige leven voert. Deze vorm van wedijver beoefenen de monniken met vurige liefde.

Hoofdstuk 72 uit de Regel

Op een glooiende Bourgondische heuvel, een kilometer of vijftig ten westen van Dijon, ligt het kleine dorpje Flavigny. In de zevende eeuw werd hier een benedictijnenklooster gesticht, maar na de Franse revolutie joegen de dorpsbewoners de monniken weg. Generaties gingen dood en nieuwe generaties groeiden in het dorpje op zonder ooit de aanwezigheid van monniken te ervaren. Tot 1976. Toen kwamen opnieuw monniken in Flavigny wonen. Niet om intrek te nemen in het oude klooster – daar was bijna niets meer van over en bovendien in gebruik door de werkgevers van een snoepjesfabriek. De monniken gingen wonen in een oud herenhuis dat ooit diende als priesterseminarie. Ruim dertig jaar nadat de eerste monniken het herenhuis betrokken, is de gemeenschap gegroeid tot vijfenveertig monniken en het oude seminarie inmiddels gedoopt tot *L'Abbaye Saint-Joseph de Clairval*.

In de toren van de kloosterkerk luidt om twintig voor zes de klok voor de *vespers*. Vlak voor het avondeten gaan de monniken naar de kerk om te bidden. Vijfenveertig witte gebedspijen glijden door de kerk. Als iedereen zit, buigen vijfenveertig kale hoofden naar voren. De monniken bidden – hun lippen vormen de woorden van een psalm. Er loopt een monnik loopt naar voren, hij slaat een kruisje en verlaat de kerk.

“Ik was zestien en wist dat ik mijn leven op een speciale manier aan God wilde geven. Niet als priester, maar als monnik,” zegt pater Pius. Hij vertelt over zijn eerste stappen in het monastieke leven. “De fundamentele reden dat ik monnik wilde worden was een diep verlangen Christus radicaal te vol-

gen. Als God bestaat en als Christus bestaat, dan moet ik doen wat hij van mij vraagt.”

Op zijn vijftiende knielde hij neer in zijn kamer om tot God te bidden. Wat zag hij toen en hoe wist hij zo zeker dat hij monnik moest worden? Hij wilde Christus radicaal volgen, maar de stap om op je zestiende je ouders te verlaten en in het klooster te gaan, is die stap niet te groot? Zeker als je bedenkt dat pater Pius op zijn zestiende nog in Amerika woonde. “Het werd niet op miraculeuze wijze aan mij bekend gemaakt. Niet via een droom of zo, maar er was een diepe overtuiging in mijn hart die groeide door gebed. En het was de juiste keuze. Ik zit hier al vijftientig jaar en ben nog steeds erg gelukkig.”

De monnik. Zijn dagen bestaan uit slapen, bidden, lezen en werken. Een zwaar leven waar elke dag op de andere lijkt. Waarom kiezen mensen in de bloei van hun leven ervoor om net als Pius geen carrière te maken, niet te trouwen, maar hun ouders en vrienden te verlaten en monnik te worden?

Boeder Guillaume woont in *Monastère Notre-Dame de la Sainte-Espérance*, gelegen op een kleine 180 kilometer ten oosten van Parijs. Hij beschildert bakjes en potten die zijn vier medebroeders maken. Met een grote glimlach laat hij een boek met voorbeelden zien die hij probeert na te tekenen. Een vreemd tafereel. Deze monnik studeerde tien jaar geleden nog literatuurwetenschappen in Parijs en Oxford. Maar een wetenschappelijke carrière zat er voor hem niet in. Guillaume zat met een probleem: de stem van God die riep. “Al toen ik kind was wist ik dat ik in een klooster zou eindigen.”

Bliksemflitsen bleven uit. Er kwam ook geen briefje, zelfs geen stem en dus ging hij naar de universiteit. Toch bleef het klooster knagen en op 26-jarige leeftijd kwam een leven als monnik opnieuw in de picture. “Ik kon er niet omheen. Het was alsof ik een afspraak met Christus had. En toen ik voor het eerst in aanraking kwam met dit klooster, wist ik dat dit de plek zou worden waar ik zou blijven.”

Net als bij Pius groeide er bij Guillaume iets van binnen, iets waardoor hij niet koos voor huisje-boompje-beestje, maar voor een klooster. Geen carrière, maar treden in het spoor van Benedictus. Guillaume wil zijn roeping om monnik te worden graag uitleggen, maar kan dat niet. “Het is niet omdat het privé is, omdat het diep in mijn hart zit, maar ik kan het gewoon niet omschrijven met woorden. Die roeping is het meest intiemste geheim van mijn hart. Ik leer Christus echt kennen in een relatie met hem en hij kent mij ook door en door. Tot in het meest intiemste deel van mijn bestaan. Omdat hij mij kent, roept hij mij naar de plek waar ik het gelukkigst zal leven. Dat heb ik ervaren. Geen stemmen, geen helder licht, maar iets dat ik heel diep vanbinnen voel. Iets dat ik niet uit kan leggen.”

Het klooster. Inspirerend voor een paar dagen, maar saai voor je hele leven? Elke ochtend sta je ruim voor opkomst van de zon op, trek je je witte pij aan en ga je naar de kerk. Na de psalmen en gebeden ga je terug naar je cel om je ongeveer drie kwartier te wijden aan *lectio divina*, geestelijke lezing. Daarna luidt de kerkklok nogmaals en na de dienst eet en werk je. Tijdens het werken laat je nog een keer alles voor wat het is om te bidden in de kerk. Na het middagmaal is het tijd voor de siësta, waarna je weer naar de kerk gaat en daarna nog wat werkt. Voor het avondeten roept de klok je opnieuw naar de kerk. Na het avondeten en een kopje koffie verruil je voor de laatste keer die dag je zwarte habijt voor een witte. In de kerk bid en zing je en ben je stil om God te ontmoeten. Dag in dag uit, met dezelfde mensen en met hetzelfde werk. Niet voor een jaar, of misschien voor twee jaar. Nee, monnik ben je voor het leven.

De consequenties van een leven in een klooster zijn enorm. De dagen zijn hetzelfde en nooit is er een geliefde waar je tegenaan kunt liggen of die je een kus geeft. Toch noemt een monnik zich een compleet mens en treurt hij niet over zijn levenswijze. Een mens met een speciale opdracht. Een monnik, zegt de Regel van Benedictus, is “hij die duivelse gedachten stukslaat op Christus” en die “afstand van zijn eigen wil doet en als soldaat van Christus de Heer en ware Koning de krachtige roemrijke wapen van gehoorzaamheid op zich neemt.” Hij daalt af tot de diepten van zijn ziel en ziet daar de menselijke beerput. Toch vlucht hij niet, maar gaat de strijd aan. Het kloosterleven is niet een vlucht voor wereldse verleidingen, maar juist een plek waar die verleidingen een tegenaanval krijgen.

Die strijd ziet Guillaume terugkomen in de verleidingen die op hem afkomen. “De vergelijking met de woestijn gaat dan heel ver. Christus zegt: ‘kom en volg mij’. Net als de woestijn kan het hier, op de plek waar ik hem volg, verschrikkelijk eenzaam zijn. Het is stil en God lijkt soms ver weg. Als je je voor God afsluit, als je alle hoop opgeeft en zegt ‘Ik ga hier dood’, dan is het net als in de woestijn en zul je niet verder komen. Maar blijf je God zoeken, geef je niet op – blijf je als het ware doorlopen – dan vind je een oase, ontmoet je God en krijg je nieuwe kracht.”

In de kleine moderne kloosterkerk loopt Guillaume naar voren en buigt voor het altaar. Als de hoogte van de eerste psalm wordt aangegeven, zet hij in. Guillaume is voorzanger. Rechts in de kerk zitten vier monniken, tegenover hen vullen zes nonnen de stoelen – zij wonen in een klooster een paar meter verderop, maar hebben geen priester en bidden daarom een paar keer per dag met de monniken mee. Dit gezelschap is de familie van Guillaume, of zoals hij het zelf noemt “mijn thuis”.

Na afloop van de dienst zegt hij dat zijn ouders het moeilijk vonden toen hij in

het klooster ging wonen. “Maar ze zien nu dat ik gelukkig ben. Trouwens, veel jonge mensen gaan na hun studie overal ter wereld wonen, dan waren ze me ook kwijt geweest.” Het is niet de bedoeling dat de monniken hun klooster verlaten, ze hebben er juist voor gekozen om niet in de wereld te leven. Ze verlaten de abdij alleen als het echt niet anders kan; een tandartsbezoek, de boodschappen en eens per jaar voor familiebezoek. Door zijn geïsoleerde leven mist Guillaume zijn biologische familie, al is bezoek in het klooster altijd welkom. Twee keer per jaar ziet hij zijn ouders. Maar zijn nieuwe familie is altijd om hem heen – de abt noemt hij vader, de andere monniken zijn broers. Samenleven met mensen die je niet zelf uitkiest is niet altijd makkelijk. Guillaume: “Het is erg belangrijk om over irritaties te praten.”, zegt Guillaume. “Zeker als je in een kleine gemeenschap leeft is het belangrijk dat de ander weet wie je bent. En je moet met een hart vol vrede en liefde aan de ander zeggen wat je ergert.”

Pater John is een van de vijfenveertig monniken in het traditionele klooster in Flavigny. Jaren geleden ontmoette hij tijdens een reis door India veel jongeren die hun leven volledig aan God gaven. Hij wilde ook iets bijzonders doen en voelde dat God hem riep naar het klooster. Pius en hij staan naast elkaar. Pius maakt grappen over het Engels van John, dat meer lijkt op het Engels van een Indiër dan van een Fransman. Wat is voor hem de winst van een leven achter de hoge muur van het klooster? “Ik heb gezien dat in mijn hart niets goeds is. Ik zie mijn zwakheid en mijn zonde, maar als ik bid zie ik God, de liefde, het licht.”

Hij spreekt over zijn zwakheid die overwonnen is door God. Ook John lijkt net als Pius en Guillaume een heilig mens. Hoe kan het dat zij hun zwakheden onder ogen kunnen komen en de kracht krijgen om ze te overwinnen? Volgens John zijn veel mensen blind. “Jullie bidden niet genoeg en zijn onvoldoende stil. Je leert jezelf niet kennen en dus kan je jezelf ook niet veranderen ten goede. Je geeft geen ruimte aan Gods genade.”

Hij geeft een tip mee die simpel klinkt, maar als je je eraan houdt volgens hem levensveranderend is. “Zoek in alles altijd eerst God. Wat je ook doet, je mag nooit vergeten dat God erbij is. In het klooster doe je vaak hetzelfde werk als andere mensen. Net als elke timmerman, maken wij ook tafels en wij maken ook gewoon potten net zoals elke pottenbakker. Maar wij doen het altijd voor Christus en dat maakt het gedane werk wezenlijk anders. Omdat wij het voor God doen is er geen haast, maar willen we alles perfect doen met veel oog voor detail.”

Het is alsof monniken willen zeggen: zoek het allemaal uit, leef een druk leven en vergeet God, maar wij doen daar niet aan mee. Misschien is het leven van

een monnik samen te vatten in: hij die alles met grote ijver voor God doet. Geen spectaculaire zendingsreizen, geen leven in armoede met de armen, maar een leven achter muren, met een strak gebedenritme. Zijn werkzaamheden dienen het doel om dichtbij God te leven en naar hem te luisteren.

En de mensen aan de andere kant van de kloostermuur? De gasten die een paar dagen blijven en dan weer vertrekken? De drukte tegemoet? Overvolle agenda's, deadlines en verplichtingen tegenover vrienden, familie, de kerk? Die leven als een brede stroom die soms door een te smalle bedding moet? Pius leidt op het eerste gezicht misschien een saai leven waarin geen avontuur is, geen spanning, geen uitdaging. Maar hij heeft wel de tijd om alles wat hij doet zo goed mogelijk te doen. Hij leeft in innerlijke vrede op de plek waar God hem heeft gebracht, met huisgenoten die hij ziet als gift van God. Ze hebben geen hartstocht voor het aardse leven, zoeken geen passie in de liefde tot een ander mens. Maar ze staan in vuur en vlam voor God, juist door hun sobere leven, hun ingetogenheid.

Een bed, één kastje, één Bijbel. Kale muren en Jezus op twee houten balken. Beneden een ruime kerk met grote houten banken. Zelden zijn er mensen om je heen waar je gezellig een praatje mee maakt; alleen een priester voor de biecht. Waar je ook bent, in het klooster is de stilte overal en ben je alleen met je eigen zijn.

Iemand die in de kale muren van het klooster het ware gezicht van Christus zag, is Gerrit Mimpen. Twintig jaar geleden kwam hij voor het eerst in *Abdij Sint Benedictusberg* in Vaals, "daar waren geen franjes en tierelantijntjes, maar Christus zoals hij werkelijk is".

Vanaf dat moment had hij het gevoel dat hij eindelijk thuis kwam. In gesprekken met zijn vrouw, kinderen en baas, besloot hij elke maand een week in Vaals door te brengen. Dat heeft hij negen jaar volgehouden. Als 'buitenstaander' had hij veel gesprekken met de monniken en langzamerhand werd hij een geestelijk leidsman voor velen. Na al die gesprekken kan hij overtuigd zeggen dat het naïef is om te denken dat het leven van een monnik alleen maar mooi is. "Je wilt niet weten hoe moeilijk het is om alle dagen hetzelfde te doen", zegt hij. "Monniken leven dichtbij God en ze zijn tevreden, maar vergeet niet dat het een verschrikkelijk zwaar leven is. Moet je voorstellen dat je op je zestiende naar het klooster gaat. Moet je voorstellen wat je dan allemaal mist. Ik had een keer een gesprek met een hoogbejaarde monnik die zei: 'Gerrit, weet je wat ik me altijd afgevraagd heb? Waar kinderen vandaan komen. Soms denk ik dat ze uit borsten komen. En weet je, ik heb mijn hele leven in het klooster gewoond, maar ik weet niet of het mijn roeping wel was. Ik moest van mijn moeder naar het klooster, ik heb haar toen gewoon gehoorzaamd.'"

In het klooster is vaak geen ruimte voor vragen over gewone dingen. Gerrit: “Ik heb met verschillende monniken in een kamer gezeten die erachter kwamen dat ze homoseksueel zijn. Vaak sprongen ze een gat in de lucht. Niet omdat ze homo zijn, maar omdat ze een deel van hun identiteit hadden gevonden.”

Benedictus had het misschien allemaal anders bedacht. Het klooster moet een plek zijn waar “vreugdevolle dagen” beleefd worden, zoals hij in de proloog van de Regel schrijft. Om dat te bereiken moet het hart altijd open zijn. Gerrit kwam erachter dat er dingen zijn waarover je niet kunt spreken met je medebroeders. Ook Broeder Guillaume geeft toe dat het leven binnen de muren niet makkelijk is. “Je zit bij elkaar op de huid. Het is erg belangrijk een open hart te hebben en alles uit te spreken. Jammer genoeg zijn er ongelukkige monniken omdat ze hun eigen kleine wereld leven, omdat ze besloten hebben dat de abt niet deugt. Het is te vergelijken met een relatie van twee mensen die van elkaar houden. Krop je negatieve gedachten op dan blijft het steken en door je hoofd malen, en is er geen ruimte meer om te zien hoe mooi je geliefde eigenlijk is.”

De Regel van Benedictus verplicht de monnik om te praten over zijn hart. Guillaume ziet veel mogelijkheden tot een vreugdevol leven met de Regel van Benedictus. “De grote genade van ons leven is God ontdekken in onze broeders, dat is een heel belangrijk aspect van het gemeenschappelijk leven. We ontvangen God door onze broeders. En wij moeten met onze zwakten naar de abt gaan. Voor mij is dat niet moeilijk, maar dat hangt af van je karakter, je persoonlijkheid, je temperament. Mijn seksuele leven, de omgang met andere mensen. Alles moet open zijn. Wij moeten net als onze bezittingen ook onze verleidingen delen. Daarover praten, kan voelen als een vernedering, want het is jouw privéleven en je wilt daar niet over praten. Maar je moet erover praten om bevrijd te worden. Je moet jezelf eraan herinneren dat je niet alleen bent, dat je broeders om je heen hebt die je helpen met dragen wat je moet dragen. Dan vind je de bron en het leven.”

De monnik als spirituele held, als een mens waar iedereen mee wegloupt. Wie een monnik als vriend heeft, garandeert zichzelf interessante gesprekken. De monnik weet het allemaal net een beetje beter. Pater Vesseur stoort zich aan dit beeld dat veel mensen van kloosters en monniken hebben. Spiritualiteit is tegenwoordig een containerbegrip geworden, er past zoveel onder die paraplu. Maar los daarvan, de spiritualiteit van de Heilige Geest is ook gevraagd. Dat brengt het gevaar met zich mee dat wij een soort supermarkt worden waar mensen even wat spiritualiteit kopen. Ook de programma’s van Kruispunt vind ik soms een beetje té romantisch. Het klooster als soort the-

rapeutisch centrum waar alles te vinden is. Dat is niet zo. Deze structuur en spiritualiteit zijn voor ons heilzaam, omdat wij voor deze plek kiezen. Maar dat wil niet zeggen dat iemand buiten de abdij niet gelukkig kan worden. Je moet van het klooster niet een reservaat maken, als iets interessants achter een hek. Laten we eens gaan kijken... Ik ervaar dat soms toch wel, die vervelende nasmaak alsof wij een soort bezienswaardigheid zijn. Natuurlijk met een boodschap voor deze tijd, maar dan wil ik wel laten zien dat wij gewoon mensen zijn.”

Pater Vesseur wil zichzelf niet zien als een beter mens. Het is niet zijn eigen verdienste dat hij in het klooster woont. Ook hij ervoer een roeping in zijn leven. Dit is de plek waar hij gelukkig kan worden. “Wat de zin daarvan is? Het heeft evenveel zin als twee mensen die verliefd op elkaar zijn en zeggen dat ze hun hele leven samen willen blijven. Niemand zegt dat ze dat moeten doen. Het is jouw ervaring en gevoel. Ik zeg: ik houd van God en daarom zit ik hier.”

Icoon van de heilige Benedictus

II God is aanwezig

Als het echter gaat om een zonde in zijn ziel, waarvan hij de oorzaak niet meteen ziet, moet hij er alleen over praten met de abt of met een geestelijke vader. Zij weten wel hoe zij hun eigen en andermans kwetsuren moeten behandelen, zonder die te verdoezelen of aan de grote klok te hangen.

Hoofdstuk 46 uit de Regel

Inbrekende stilte. Rust en vrede die de kiertjes van je hart zoeken en langzaam je toestand veranderen. Een open lijn naar de hemel. Harmonie met de wereld. Van de buitenkant ziet het klooster er misschien bedrieglijk kil en afstandelijk uit, maar wie aan de deur klopt en naar boven kijkt, ziet de woorden "Wij ontvangen elke gast als Christus". Stap over de drempel en je stapt een andere wereld binnen.

Wie na een kloosterbezoek zijn ervaringen met protestanten deelt, kan omhoog getrokken wenkbrauwen verwachten en rekenen op argwaan: "Het is toch niet goed om je af te zonderen van de samenleving?" Of, "stond Jezus ook niet met beide benen in de klei?" En, "de hele de dag bidden? Je moet de volken tot zijn discipelen maken." De Reformatie bood geen ruimte aan mannen en vrouwen die zich hele dagen aan gebed wilden wijden, in een gemeenschap die zich afzonderde van de samenleving.

De vraag of het wel goed is wat die monniken en nonnen doen, is een vraag die Pater Vesseur voor zijn kiezen krijgt als hij een groep studenten ontvangt, of als een mannenvereniging uit de gereformeerde kerk op bezoek komt. Wezenlijke vragen vindt hij. Vragen waar niet alleen bezoekers, maar ook de monnik mee worstelt. Broeder Guillaume herkent zich hierin. "Vooral de vraag of ik hier wel echt op mijn plek zit en of ik niet Jezus' opdracht om het evangelie door te geven moet uitvoeren, vormt het toneel voor strijd." Maar hij zegt er eerlijk achteraan dat die strijd vaak niet lang duurt, omdat hij innerlijk overtuigd is dat God hem in het klooster wil hebben.

Dat was anders voor broeder Paulus. Na jaren van leven als monnik, besloot hij zijn habijt voorgoed aan de kapstok te hangen en uit te treden. Hij brak

zijn gelofte om levenslang zijn dagen te slijten in het klooster. Hij vond een baan en kreeg een relatie met een vrouw, maar met beide benen in de wereldse klei, kwam hij erachter dat hij God miste. Hij kon niet aarden in de wereld. Inmiddels woont hij alweer een paar jaar in *Abdij Sion* in Diepenveen, een cisterciënzerklooster (afsplitsing van de benedictijnen in 1098). “Ik heb de stilte nodig om me te concentreren op God. Dat miste ik in de wereld. Na acht jaar keerde ik terug in de schoot van het klooster.”

Broeder Paulus laat de essentie van het leven als monnik zien. Hij kon namelijk alleen in het klooster aarden, omdat hij daar beseftte dat God altijd aanwezig is. Het leven in aanwezigheid van God is een rode draad door de Regel van Benedictus. Benedictus wijst er voortdurend op dat je je antennes moet afstellen op die aanwezigheid en je oren moet spitsen. Maar hoe doe je dat? In een druk en turbulent leven wil Benedictus dat we van alles doen, maar dat we bovenal ons de vraag stellen of we wel willen luisteren naar God.

Broeder denk dat er een spanningsveld is in de ervaring van Gods aanwezigheid. Want moet je de hele dag mediteren? Of moet je juist aan de slag gaan? “Je wilt soms meer doen dan bidden en werken. In het leven van iedereen, dus ook in dat van mij, is het zoeken naar een balans tussen meditatie en actie.”

Een dilemma waar veel christenen misschien mee worstelen. Besteed je te veel aandacht aan spiritualiteit door boeken te lezen, de Bijbel te bestuderen en door te bidden, dan lijkt het schoonmaken van de wc of het koken van een maaltijd profaan. Maar aan de andere kant, als je heel de dag hard werkt en daar helemaal in opgaat, hoe snel verlies je God dan uit het oog? Schrok je een boterham naar binnen, beantwoord je de ene mail na de andere, hop je van vergadering naar vergadering, of van college naar practicum en van een meeting met je studiegroepje snel naar de sportschool. Uitgeteld lig je aan het einde van de dag in bed en vouw je je handen, maar voordat je amen zegt heeft de slaap je allang te pakken.

Het gevecht tussen actie en meditatie is een gevecht van Benedictus. Hij kon het zich ook niet veroorloven om hele dagen geknield te bidden tot God. En al kon hij het zich veroorloven, hij kon het niet verantwoorden. Bij Benedictus vloeit actie voort uit meditatie en meditatie uit actie. Er is geen scheiding. In de banaalste zaken van het leven laat God zich zien. Om dichtbij God te leven hoeven wij ons niet af te scheiden van het normale en als kluizenaar in de woestijn te leven. We moeten alleen wel onze ogen openen voor Gods aanwezigheid. In hoofdstuk zeven van de Regel benadrukt Benedictus dat God altijd overal is.

“Onthoud je te allen tijde van zonden en fouten, te weten die van gedachten, tong, handen of voeten, die van de eigen wil en ook de verlangens van het

lichaam. De mens moet bedenken dat God te allen tijde op hem neerziet, dat al zijn daden op iedere plaats bereikbaar zijn voor de blik van God en dat hij hierover te allen tijde berichten krijgt van de engelen. Daarop wijst de profeet ons, wanneer hij laat zien dat God aanwezig is bij alles wat wij denken: 'God die hart en nieren doorvorst'(Ps 7,10)."

Anselm Grün, benedictijner monnik in de Duitse abdij *Münsterschwarzach*, heeft zich in zijn boeken veel bezig gehouden met de aanwezigheid van God. In een van die boeken schrijft hij over de aanwezigheid van God het volgende: "Leven in de aanwezigheid van God betekent dat ik de kamers van mijn diepste innerlijk constant open voor God, dat ik mijn gedachten en gevoelens blootleg voor God en dat hij mij mag vragen hoeveel ik nog aan mezelf vast zit en of ik er al klaar voor ben om mij helemaal aan God over te geven. Leven in de aanwezigheid van God is een voortdurend proces van zuivering. Alle gedachten en gevoelens die in mij opkomen tijdens de dag, het werk, de gebeden, worden in het felle licht van God gehouden, zodat God door die gedachten en gevoelens kan schijnen. Deze manier van leven voor God leidt tot een diepere zelfkennis. In Gods licht blijft niets verborgen, geen ervaringen die nog niet zijn verwerkt, geen verwarde gevoelens, geen verlangens en wensen, geen gedachten en stemmingen. In de aanwezigheid van God ontmoeten we onszelf bij alles wat we doen. Aan de andere kant ontmoeten we God die ons confronteert met onze realiteit en als we onze staat eenmaal erkennen, hoeven we God alleen maar toestemming te geven om ons te reinigen en te zuiveren."

Monniken proberen te allen tijde de poorten van hun hart te openen voor de aanwezigheid van God. Maar hoe zit dat met al die gasten die wekelijks naar de abdij komen? Verlangens al die mensen die tot halverwege 2011 de agenda van pater Vesseur vullen, naar het licht van God dat zichtbaar maakt wat verborgen is? Zoeken zij naar manieren om de aanwezigheid van God te ervaren? "Mensen komen hier vooral om te *zijn*", zegt Vesseur. "Natuurlijk voor de gebeden en de stilte, maar het *zijn* is erg belangrijk. En als je aanwezig bent in deze wereld, als je de tijd neemt om te *zijn*, dan wil God tot je spreken."

Het monastieke leven komt op het volgende neer: God is aanwezig en wil spreken. Naar God luisteren is wat de monnik moet doen. Deze samenvatting komt van Benedictus. Al op de eerste bladzijde van de Regel roept hij daartoe op.

"Laten we onze ogen openen naar het van God gegeven licht en ons oor te luisteren leggen bij de goddelijke stem, die ons elke dag toeroept en waarshuwt: 'Luister heden naar zijn stem en verhard uw hart niet' (Ps 94,7-8),

en ook: 'Wie oren heeft moet horen wat de Geest tot de verzamelde menigte zegt' (Mt 11,15; Apk 2,7) En wat zegt Hij dan? 'Kom, kinderen, luister naar mij: ik zal jullie het ontzag voor de Heer bijbrengen' (Ps 33,12). Ga dus snel op weg zolang u het levenslicht nog hebt, en laat de duisternis van de dood u niet overvallen.

De Heer roept dit alles tot het hele volk maar is speciaal op zoek naar wie voor hem wil werken. Daarom vervolgt Hij: 'Is er iemand die het leven verlangt en gelukkige dagen wil genieten?' (Ps 33,13). En als jij dat hoort en antwoordt: 'Ja, ik!', zegt God tegen je: 'Als je het ware en eeuwige leven wilt hebben, houd je tong dan weg van het kwaad en laat geen leugen over je lippen komen. Keer je af van het kwaad en doe het goede, zoek vrede, ga die achterna' (Ps 33, 14-15). 'Wanneer je dat doet, is mijn oog gericht op jou en mijn oor naar je hulpgeroep. En voordat je Mij aanroept, zeg Ik je: "Hier ben Ik" (Js 58,9)."

God wil in ons leven komen en ons "gelukkige dagen" geven. De proloog nodigt uit om niet eigenwijs te zijn, maar om te luisteren naar een God die het beste met je voor heeft, die je gelukkige dagen wilt geven. Dat wordt duidelijk in de openingswoorden van de proloog: "Luister, mijn zoon, naar de voorschriften van je leraar en spits het oor van je hart". Benedictus is er op uit het woord van God in je hart te leggen. Waarom? Omdat hij inziet dat alleen dat woord echt leven en echte vreugde kan geven.

Esther de Waal is auteur van verschillende boeken over het monastieke leven. Haar boek *A life giving way – a commentary in the rule of st. Benedict* begint met een lofzang op de beginzin van de Regel. "De proloog is een lyrisch stukje schrijfkunst, als een ouverture zet het de toon voor wat komen gaat. De openingswoorden blijven me altijd verbazen. Ik had nooit kunnen denken dat de opening van praktisch handboek en gids voor een gemeenschapsleven, op een dergelijke warme en liefdevolle manier iedereen zo persoonlijk zou aanspreken. Het woord 'luister' trekt mij aandacht alsof ik gearresteerd word. Het is een vermaning, een aansporing om wakker te worden en het doorboordt je hart met de oproep de strijd aan te gaan. Het is, in de woorden van Damasus Winze, 'trompetgeschal.'"

Benedictus houdt ons de optie voor om gelukkig te worden, maar, zegt hij in de eerste zin van zijn Regel: dat kan alleen als je luistert naar een wijze leraar, naar de woorden van God. "Het is een oproep om Christus (opnieuw) te volgen", zegt broeder Pius. "Benedictus roept ons op om terug te keren naar God en in de voetsporen van Jezus te treden."

Broeder Guillaume wijst erop dat de proloog de goede richting aangeeft. Met het woord 'luister' trekt Benedictus zijn lezers een leven binnen waarin God aanwezig is. Maar waar moet je dan naar luisteren? "Naar een manier om

vreugdevolle dagen te krijgen, een leven tot in eeuwigheid. Je moet je hart openen voor de stem van God. Maar je moet ook luisteren naar je meester en naar elkaar. Voor een monnik is dat fundamenteel. Als ik niet luister naar mijn medebroeders en egoïstisch mijn gang ga, gaat iedereen daaraan kapot.”

De God die alles ziet. Bij de gedachte aan deze gestalte van God, doemt al snel het opgeheven vingertje op en klinken op de achtergrond bestraffende woorden. Priester Antoine Bodar is zich voortdurend bewust van God die meekijkt. Dat vindt hij niet beklemmend, maar juist een bevrijding. “Als Adam en Eva hebben gezondigd in het paradijs, kruipen ze weg. Willen ze zich verbergen. Maar ik ben niet bang voor de aanwezigheid van God. Ik weet heus wel dat ik een heleboel dingen doe die niet deugen, maar God is niet alleen maar rechtvaardig waardoor je voor hem zou wegkruipen, hij is ook barmhartig. Hij kent mij van binnen en van buiten, mijn zitten en mijn staan, zoals de psalmist formuleert. Op het moment dat ik me verre van God verwijderd heb, is het wel eens moeilijk naar hem terug te keren. Om te bidden. De benedictijnen bidden elke week alle psalmen, maar bidden is meer dan dat. Het gebed is alle uren van de dag met God leven. Dat bedoelt Benedictus ook met leven voor Gods aangezicht. Je moet alles doen met de gedachte ‘wat denkt God hiervan?’”

**Nonnen in Monastère Notre-Dame
de la Sainte-Espérance**

III Ora et labora

Eens te meer geldt dan dat wij de Heer, God van al was is, moeten smeken in alle nederigheid en zuivere devotie. En laten we beseffen dat hij ons niet verhoort door een vloed van woorden, maar door een zuiver hart en tranen van berouw.

Hoofdstuk 20 uit de Regel

Op een prachtige heuvel in de Franse wijnstreek Bourgondië parkeerde Roger Schutz tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn fiets om een kijkje te nemen bij een huis waar hij een broedergemeenschap wilde stichten met katholieken en protestanten. Hij zocht het hart van de oorlog op en wilde zich “op de proef te stellen: kan ik mijzelf handhaven te midden van een van de grootste beproevingen van deze tijd?” Hij kocht het huis en liet er Joden en andere die vervolgd werden door de Duitsers wonen. Na de oorlog ging hij met vrienden uit Genève in Taizé wonen en legde hij de geloften van een celibatair leven af. Protestanten die als broeders gingen samenwonen. Dat trok al snel belangstelling van theologiestudenten. “Vijftien jaar later kwamen rond Pasen al honderden mensen naar Taizé”, zegt de Nederlandse broeder Sebastiaan. Dat werd hun beproeving: het toenemende aantal jongeren dat naar Taizé komt onderdak bieden. Vanaf de jaren zestig kon Taizé elk jaar op minstens duizend extra bezoekers rekenen, nu bezoeken jaarlijks zo’n 130.000 jongeren de heuvel van Taizé.

In de oecumenische broedergemeenschap van Taizé staat het gemeenschappelijk gebed centraal. Het is ontroerend om te zien hoe in de zomermaanden duizenden jongeren om acht uur uit hun tentje kruipen, de slaap uit hun ogen wrijven en naar de kerk gaan. Ze kunnen die zomervakantie feesten op Ibiza, wandeltochten maken door de bergen, een Europese stedentrip maken, maar ze kiezen ervoor een week door te brengen in gebed. In de grote Verzoeningskerk komen in die maanden drie keer per dag ongeveer zesduizend jongeren samen. Vlak voordat de dienst begint lopen alle tachtig broeders de kerk binnen en gaan op hun knieën in het middengedeelte zitten.

De meeste jongeren komen naar Taizé om hun geloof te verdiepen. Door

gesprekken met christenen uit Europa en daarbuiten, maar ook door te luisteren naar de stilte van hun hart. Dat dagelijks bidden is fundamenteel voor verandering van harten, maar, zeggen de broeders, daar mag het niet bij blijven. Toegerust door het gebed gaan de meeste bezoekers na een week weer naar huis. Ze krijgen een opdracht mee: je hebt hier gezien hoe je een gemeenschap kunt vormen, ga naar huis en wees in je eigen omgeving een teken van hoop. Het blijft niet bij bidden, ga nu aan de slag. In deze opdracht schuilt de misschien wel bekendste kreet uit het benedictijnse leven: *Ora et labora* – bid en werk.

De orde van de benedictijnen is een contemplatieve orde. Dat wil zeggen dat gebed, studie en stilte het hart van het monastieke leven vormen. Hierdoor wordt de schijn gewekt dat monniken niet kunnen aarden in de wereld en daarom de stilte van de kloostercel op zoeken. Antoine Bodar brengt onder woorden hoe mensen over monniken denken. “Ze zeggen: ‘Waar zijn die kloosters eigenlijk voor? Doek ze maar op. Die mensen doen niets. Doe eens wat daar.’” En dat is een begrijpelijke reactie. Het beeld van een dikke man met een bruin habijt en een haarkrans op zijn hoofd, komt vaak terug in stripboeken en op het etiket van een flesje kloosterbier. Een monnik bidt, leest en eet. Een luilak dus. Maar dat beeld is niet terecht. Benedictus roept op tot een stabiel leven met acht uur bidden, acht uur werken en acht uur slapen. De praktijk is vaak net een beetje anders, maar dit ritme is altijd de achterliggende gedachte van een dagindeling van een klooster.

In Monastère Notre-Dame de la Sainte-Espérance, het klooster van broeder Guillaume, werkt iedereen mee in de pottenbakkerij. De een vormt de potten en schalen, de ander bakt en glazuurt ze en weer een ander brengt met verf versiersels aan. Bij de ingang van het klooster is een klein winkeltje waar de waren verkocht worden. In Flavigny lopen timmermannen en pottenbakkers rond. Andere monniken schrijven elke maand een brief over een heilige die ze over de hele wereld versturen aan vrienden van het klooster. Weer een andere monnik is verantwoordelijk voor de gasten. En wie geen vaste taak heeft in een van de workshops, maakt de kerk schoon, wast de kleding, werkt in de tuin of zorgt voor de oudere monniken.

Benedictijnen zijn niet heel de dag aan het bidden, ze werken ook. Benedictus gaat zelfs nog een stapje verder door te zeggen dat ze beide zaken voortdurend doen: bidden is werken en werken is bidden. De Regel haalt het veel gehoorde argument “die mensen doen niets” onderuit.

Dat de monniken moeten werken – in de zomer acht uur en in de winter vijf uur – heeft een praktische achtergrond, maar ook een geestelijke. De praktische is het levensonderhoud. De geestelijke beschrijft Benedictus in hoofd-

stuk 57 “Ledigheid is de vijand van de ziel. Daarom dienen de broeders zich op bepaalde tijden bezig te houden met handwerk en op bepaalde andere uren met geestelijke lezing.”

In de 8e tot en met de 20e hoofdstuk houdt Benedictus de monniken voor hoe ze hun dagen moeten vullen met het gebed. Daarin is hij vooral zakelijk. Het uitgangspunt van de dagindeling zijn de woorden uit psalm 119: “Zevenmaal daags heb ik U lof gezongen”. Hij creëert in die dertien hoofdstukken over het gebed een heel raamwerk van gebeden. Het is niet de bedoeling dat de monniken zomaar bidden wat in ze opkomt. Nee, Benedictus wil dat ze tijdens de gebedsdiensten gestructureerd de Bijbel lezen en dat ze elke week alle 150 psalmen bidden. De Regel is in die beschrijving niet erg poëtisch. Het voorschrift voor de lauden op zondag (de ochtenddienst rond zeven uur) luidt als volgt: “De lauden op zondag beginnen met psalm 66, zonder antifoon en in één stuk. Dan komen psalm 50 met alleluja, psalm 117 en 62. Vervolgens de lofprijzing en de lofpsalmen (Ps 148-150), een lezing uit het hoofd uit de Apocalyps met responsorie, dan hymne, vers, kanticum uit het evangelie, litanie en besluit.” (hoofdstuk 12)

Op deze droge manier tekent Benedictus tot hoofdstuk 21 een raamwerk voor het gebed. Het moet duidelijk zijn hoe de monniken moeten bidden. Daarin is hij strikt. Maar ook mild, want na een zorgvuldig kader te hebben geschetst, spreekt in hoofdstuk 18 een man die de zwakheden van de mens kent: “Wij willen vooral onderstrepen dat wie deze indeling van psalmen minder geslaagd vindt maar een andere ordening moet aanhouden als hij een betere weet”.

Het is misschien niet meer zo van deze tijd om week in week uit dezelfde diensten bij te wonen en altijd dezelfde gebeden te bidden. Het accent ligt tegenwoordig op een persoonlijke relatie met God en daar hoort een persoonlijk gebed bij. Het gebed van de dominee of de pastoor, of het gezamenlijke gebed aan tafel voor de maaltijd is niet meer voldoende. Geen monnik die het belang van een persoonlijk gebed ontkent. Want naast het psalmen raamwerk – het koorgebed – houdt Benedictus de monniken voor op twee andere manieren te bidden. De eerste is een gebed dat de hele dag doorademt – het bewust worden van de aanwezigheid van God. De voedingsbodem van dit gebed is de zorg voor het hart. Door in iedereen Christus te zien en steeds voor ogen te houden dat God er is, beschermt de monnik zijn hart tegen verstrooiing die kan ontstaan door contact met anderen.

De andere manier om te bidden is het persoonlijke gebed. Zoals te verwachten laat Benedictus de invulling daarvan over aan de monnik over en zegt hij er weinig over in de Regel. Hij zegt alleen dat het kort moet zijn en met tranen

en een hart vol vuur. Het gebed mag alleen langer zijn als het wordt verlengd door inspiratie van goddelijke genade.

De vele manieren van bidden verrijkt het gebedsleven van de monnik. Hij bidt niet acht uur, zoals Benedictus voorschrijft, maar eerder zestien uur – acht uur tijdens de koorgebeden en nog eens acht uur tijdens de lichamelijke arbeid.

Uitgaande van Benedictus' doel, namelijk een Regel maken zodat de monnik een handvat heeft om het evangelie gestalte te geven, borrelt de vraag op: Waarom bidden monniken zoveel en volgens strikte regels?

Werken moet bidden zijn en bidden werken. Om dat te realiseren is structuur nodig. Uit de vaste tijden om te bidden en te werken, blijkt volgens verschillende monniken Benedictus' wijsheid en oog voor de zwakheid van de mens. Om een monnik niet te laten vallen in zwakheid, maakte Benedictus een duidelijke dagindeling om het leven in balans te houden. Volgens Grün is die balans tussen bidden en werken fundamenteel voor een gezond leven. Hij denkt dat iemand die heel de dag bidt te snel in zijn eigen fantasiewereld leeft en iemand die alleen maar bezig is met werken uiteindelijk voor verkeerde doelen leeft. Daarom moet het werk met regelmaat onderbroken worden door het gebed en het gebed door werk. Met als doel dat de monnik voortdurend bezig is met het volgen van Christus.

Hoe zien de monniken deze voorschriften? Kan Pius, monnik in Flavigny, zich bijvoorbeeld voorstellen dat hij een week niet bidt? Nee, zegt hij: "Ik kan met niet eens voorstellen dat ik een paar uur niet bid. Het gebed is mijn levenslijn. Door te bidden herinner ik mij er steeds weer aan wie God is, het fundament van mijn leven."

De kerkklok die zonder excuus elke dag zeven of acht keer luidt (afhankelijk van hoe strikt het raamwerk van Benedictus nageleefd wordt; niet in elk klooster gaan de monniken rond vijf uur naar de kerk voor het *vigilie*) herinnerd Pius aan het gebed. En daar is hij blij mee. "In de liturgie zingen we veel gebeden die al eeuwen gezongen worden, maar ook in het persoonlijk gebed bid ik het 'Onze Vader' of een spontaan gebed met eigen woorden. Als we altijd op onze eigen gedachten moeten leunen om te bidden, dan zou dat niet lukken. Daarom hebben we van God gebeden gekregen zodat we die kunnen bidden. Maar dat sluit een spontaan gebed niet uit: 'God ik moet vandaag dit doen, ik kan het niet alleen. Help mij daarmee'. Jezus zei: Zonder mij kan je niets."

Ook zijn collega-monnik, John, kan niet zonder de dagelijkse koorgebeden. "Bidden is voor mij fundamenteel, zonder bidden is het leven niets." Hij kan er niet zonder omdat hij het gebed als ademen ervaart, maar wat bidden

dan precies is of wat voor effect dat heeft, weet hij ook niet. “Maar ik weet dat het effect heeft en dat is voldoende. Kijk maar naar de Bijbel, naar Abraham die keer op keer bad tot God voor Sodom en Gommora. Heer als er nog vijftig, nog dertig, nog twintig, nog tien. Abraham bleef bidden en de Heer had geduld en verhoorde zijn gebed. Of Mozes. Tijdens de oorlog met de Moabieten heeft Joachim het bevel over het leger en gaat Mozes de berg op om te bidden. Hij heft zijn stok omhoog en telkens als de stok naar beneden zakt, levert het volk terrein in.”

De monniken willen zich identificeren met de biddende Abraham door te bidden voor de wereld. Bidden zodat Gods boodschap de harten van ongelovigen kan raken. “Door mijn bidden kan de genade van God anderen bereiken”, zegt John. “Je moet weten dat iedereen doof is, maar God klopt wel aan de deur van ieders hart. Door voor hen te bidden zal God standhouden en harder kloppen.” Dat is voor hem de reden om het niet eens te zijn met iedereen die zegt dat monniken niets doen voor de samenleving. “Wij bidden en dat is erg belangrijk. Daarom lees ik de krant en bid ik bijvoorbeeld voor de Franse regering.”

In Ora et labora klinkt een oproep om goed voor deze wereld te zorgen. Benedictus roept zijn lezers op God voortdurend te prijzen. Niet jezelf verheerlijken, maar God verheerlijken. Het werk mag niet vernietigen, maar moet erop gericht zijn dat God de eer krijgt. “Door ons werk moeten we de wereld transparant maken voor haar Schepper”, zegt Anselm Grün. “Dat kan alleen als we luisteren naar Gods woord, zoeken naar Gods bedoeling met de wereld en de wereld niet zien als ons eigendom, maar als iets dat God aan ons toevertrouwt. De dingen in de wereld laten zien wie God is en wijzen naar de eindtijd wanneer alles heilig is en aan de Heer toebehoort.”

Benedictus laat zien dat er een goede balans tussen verschillende dingen moet zijn. Wie te veel nadruk legt op werk, verwaarloost zijn vrienden en wie te veel met God bezig is, komt niet toe aan het dagelijks werk. Ora et labora roept op deze wereld niet te ontvluchten maar de realiteit onder ogen te zien en verleiding te brengen op de plaats waar ze horen – de handen van God. Grün vat het als volgt samen: “Wanneer bidden en werken hand in hand gaan, wordt ons werk ook spiritueel, een plek dat ons niet scheidt van God maar waarin we de juiste houding tegenover God kunnen oefenen: gehoorzaam, geduldig, in vertrouwen, onbaatzuchtig en liefdevol. Benedictus leert je het gebed de basis van je werk te laten zijn. Dat geldt ook andersom. Leer werken als gebed zien door je te plaatsen voor God die altijd aanwezig is. En sta toe dat God je te hulp schiet als je het zelf niet meer kunt.”

Het gebed geeft voortdurend de kracht door te gaan en nieuwe stappen te

zetten. Een beter mens worden, leven als volgeling van Christus en je verzoenen met anderen. Dit geldt voor de benedictijnen in de eerste plaats zeven keer op een dag in de kloosterkerk. Maar het geldt ook voor de broeders van Taizé en die 130.000 jongeren die daar elk jaar naartoe gaan.

Matthijs Jonker ging afgelopen zomer naar Taizé om zich een week helemaal terug te trekken. Met twintig andere jongens en mannen leefde hij een week in stilte. Elke dag ging hij drie keer naar de kerk, was er een Bijbelintroduktie door een broeder en had hij een gesprek met broeder Sebastiaan. Voor de rest de stilte van het gebed. Hij wandelde uren door de omgeving en dacht veel na over zijn leven. Het mooiste moment tijdens die week kwam na vier dagen. Hij had behoefte aan contact met andere mensen, elke ochtend een uur praten met de broeder was niet voldoende. Maar dat mocht niet, hij had zichzelf voorgehouden een week niets te zeggen. "Maar juist toen de behoefte aan contact het grootst was, kon ik spontaan bidden", zegt hij. En dat gebed bracht hem dicht bij zichzelf. "De week in stilte is wel zwaar, maar ook heel mooi. Je kunt veel nadenken over je leven en plannen maken voor de toekomst, over hoe je het leven van alledag wilt meemaken. Achteraf vergt het veel discipline om ideeën ook werkelijk toe te passen. De week in stilte en gebed was een eerste stap om bewust te zijn dat je leeft en ook om bewust te gaan leven."

Bidden om meer en meer te worden zoals God je bedoeld heeft, volgens Matthijs werkt het. Of zoals de stichter van Taizé het zegt: "Door ons voortdurend aan God toe te vertrouwen worden alle lasten in Hem geworpen, tot aan de lichamelijke vermoeidheid. Dan komt alles weer tot leven, zozeer dat het leven van de Opgestane zelfs in ons lichaam tot uitdrukking komt. Met ons lichaam bezingen wij Hem. Alles begint in ons te zingen, tot overvloedens toe: *Jubilate Deo, jubilate Deo.*"

Antoine Bodar in zijn woonkamer

IV Oblaten

Alle gasten die langskomen worden ontvangen als Christus zelf, want Hij zal zeggen: 'Ik was gast en u hebt Mij ontvangen' (Mt 25,35). Aan allen wordt de gepaste eer bewezen, vooral aan broeders in het geloof en aan pelgrims.

Begin hoofdstuk 53 uit de Regel

Toen Willibrord in 690 de Lage Landen doortrok om het volk te kerstenen, bracht hij zijn benedictijnse achtergrond met zich mee. Niet lang daarna werd in Susteren de eerste benedictijnenabdij van Nederland gesticht. De kloosters werden goed bewoond, het was in grote katholieke gezinnen gebruikelijk dat ten minste een zoon het klooster in ging. Maar de reformatie en het ontstaan van de Republiek der zeven Verenigde Nederlanden in de zeventiende eeuw, brachten daar verandering in. Klooster werden minder populair en de benedictijnen gingen bijna kopje-onder. Totdat in de negentiende eeuw benedictijnen uit het buitenland opnieuw voor een herleving van het monastieke leven in Nederland zorgen.

De *Sint Paulus Abdij* in Oosterhout is een abdij die zo'n honderd jaar geleden door Franse monniken werd gesticht. Vol energie en goede moed ontstond dit klooster op de tekentafel van de Franse monnik en architect Paul Louis Denis Bellot. In de jaren na de voltooiing volgden verschillende verbouwingen, omdat het klooster te klein werd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog en vlak daarna was het aantal monniken in Oosterhout opgelopen tot ongeveer honderd.

Ook in andere delen van Nederland wilden jonge mannen toetreden in een klooster. Maar Oosterhout zat vol en andere benedictijnenklooster waren er niet. In Doetinchem werd vlak na de oorlog een nieuwe abdij gesticht: de Sint Willibrord Abdij. Ook Abdij Sint Benedictusberg in Vaals, waar tijdens de Tweede Wereldoorlog Duitse monniken woonden, werd weer bemand door Nederlandse monniken.

Maar vanaf het einde van de jaren vijftig ging het bergafwaarts. Steeds min-

der monastieken verlieten elke ochtend hun cel om in de kerk te bidden. In 2006, 99 jaar na oprichting van de Sint Paulus Abdij, verlieten de laatste zeventien monniken de abdij. Zij konden vanwege hun hoge leeftijd het klooster niet meer draaiende houden en gingen wonen in kloosterverzorgingshuis Zuiderhout in Teteringen.

Het is niet te achterhalen hoeveel benedictijnen er rond de Tweede Wereldoorlog in Nederland woonden. Nu wonen er nog maar 38 benedictijnen in Nederland. Afgezet tegen de honderd die er tijdens de oorlog in Oosterhout woonde, is voorzichtig te concluderen dat dertien eeuwen nadat Willibrord voet aan land zette, de benedictijnen opnieuw voor grote uitdagingen staan.

Priester Antoine Bodar volgt de benedictijnen al jaren. Hij woonde twee maanden in de abdij in Vaals en overwoog zelfs om in te treden. Hij ziet dat mensen niet meer naar het klooster gaan voor hun hele leven, maar eerder om even wat rust te pakken. "Heel veel kloosters zijn enorm populair, de weekenden zitten vaak vol. Het meditatieve element, de abdij als plek van rust waar je op zichzelf teruggeworpen wordt en als je gelovig bent met God kunt verkeren, zorgt voor deze populariteit. Dat er weinig monniken zijn, komt omdat er veel ouderen in de kloosters wonen. Er is een groot verschil in leeftijd als je als jongere wilt intreden. Daar komt bij dat wij niet meer bereid zijn om te kiezen. Een levenslange keuze is ouderwets. Je werkt vijf jaar voor baas A en dan ga je voor de volgende vijf jaar naar baas B. Levend in die cultuur is het klooster niet heel aantrekkelijk."

Pater Vesseur is bezorgd over de stand van zaken in het monastieke leven in Nederland. Maar of de traditie op sterven ligt, weet hij niet. Hij ziet de benedictijnse traditie graag als een stevige boom die al vijftien eeuwen bloeit. Een oude monnikenstam die je niet zomaar omhakt. "Er komen steeds weer nieuwe takken uit die stam, bijvoorbeeld de jezuïeten en de cisterciënzinnen. Beantwoordend aan een bepaalde behoefte ontstaat er steeds iets nieuws. De sappen van het evangelie blijven door die stam stromen. Op het noordelijk halfrond worden wij steeds kleiner, maar in Azië groeien de kloosters als kool." Hij kijkt ook niet nostalgisch terug op de tijd dat de benedictijnen in Nederland flink vertegenwoordigd waren. "Ik zou eerder zeggen dat het nu gezonder is. Ik moet er niet aan denken om abt te zijn van honderd monniken. Wij staan dicht bij de oorsprong met zeven monniken. In de twaalf kloosters die Benedictus stichtte woonden per klooster ook niet meer dan elf monniken en een abt."

Als over een paar jaar de nu nog levende monniken begraven zijn en nieuwe monniken op zich laten wachten, kan een bezorgde toestand omslaan in een zorgelijke. Bodar is niet zo pessimistisch. Hij vergelijkt de roeping naar het

klooster met de priesterroepingen. “Een lange tijd waren er bijna geen priesterroepingen. Maar daar kwam ook een keer in. Relatief gezien zijn er alsnog weinig jonge priester, maar er is bloei. Zo is het ook bij de benedictijnen. Misschien moet er nog een klooster dicht, maar uiteindelijk houdt het niet op. God roept mensen, ook tot de radicaliteit van het contemplatieve leven.”

Als Pater Vesseur in zijn eigen klooster om zich heen kijkt, kan hij voorzichtig concluderen dat een jong takje aan de brede stam ontspruit. De oblatuur. Mannen en vrouwen die zich verbinden met het klooster en thuis proberen te leven met de Regel van Benedictus. Dat zijn veeartsen, schoolmeesters, secretaresses, een vuilnisman, een professor of een directeur.

In Doetinchem hebben ze 96 oblaten, in Vaals een stuk of 40 en in Egmond 50. Per jaar groeit de oblatuur met ongeveer vijftien oblaten. In Doetinchem zagen ze het aantal oblaten in tien jaar tijd verdubbelen.

De oblatuur heeft in de eeuwen verschillende verschijningsvormen gekend. Benedictus riep hem in het leven om kleine kinderen bij het klooster te betrekken. Vanaf Hendrik II, Duitse keizer rond het jaar 1000, is de oblatuur ontstaan zoals we die nu kennen. Al was die oblatuur volgens pater Vesseur vooral titulair, een beloning, een ere plaats. “In de loop der jaren is de oblatuur steeds verder uitgezuiverd en veel spiritueler geworden – geëvolueerd naar de behoeften van de tijd.”

Volgens pater Vesseur heeft de toename van het aantal oblaten te maken met een verandering in cultuur. Hij merkt een soort golfbeweging vanaf de jaren zestig. Tot die tijd was het normaal om als katholiek aan verschillende ‘katholieke’ activiteiten mee te doen. Maar toen in de jaren zestig de ontkerkelijking doorzette, kwam er veel onverschilligheid voor alles dat riekte naar de katholieke kerk en de paus. Pas in de jaren negentig kwam daar voorzichtig een ommekeer in. Anno 2009 is het bijna vreemd als je met het managementteam niet eens per jaar met een spirituele goeroe praat.

“Toen ik dertig jaar geleden in het klooster ging, moest ik met hand en tand verdedigen waarom ik dat wilde”, zegt pater Vesseur. “Mijn familie was het er niet mee eens, ze hadden me liever andere dingen zien doen. En dan was ik nog braaf, want ik kwam van de priesteropleiding. Maar zelfs daar vonden ze het vreemd.

In de jaren tachtig heerste altijd een negatieve sfeer als groepen studenten of scholieren ons klooster bezochten. ‘Het monastieke leven is niet meer van deze tijd’, zeiden ze. En, ‘wat voegt het toe? Jullie doen niets.’ Die negatieve sfeer proefde ik ook als ik destijds in die trein zat. Ik reisde in mijn habijt en ik was daarom altijd verzekerd van een vrije bank, er ging echt geen hond

naast me zitten. Maar in de jaren negentig kwam een omslag. Eerst waren mensen vooral onverschillig zo van 'al loop je in je blote kont, je doet maar', later wisten veel mensen niet eens meer wie wij waren. In de jaren tachtig was ik een soort bliksemafleider, omdat ik de katholieke kerk representeer. In de jaren negentig was ik veranderd in een soort wandelend fossiel: 'Waar komt dat dan vandaan?'

De manier waarop hij nu behandeld wordt is veel beter. "Er is een positieve nieuwsgierigheid. De studenten die wij nu ontvangen vormen het hoogtepunt van mijn werkjaar. De gesprekken die ik met hun heb zijn gewoon enerverend voor mij. Ze willen alles weten, ook al gaat dat er niet in als zoete koek."

Dat is goed te merken aan de agenda van de abdij in Doetinchem. Die spreekt heldere taal. Tot halverwege 2011 is er geen ruimte meer voor groepen. Alles zit vol. De toenemende belangstelling verklaart de groei in oblaten bij alle benedictijnenkloosters in Nederland. Ze komen vaker bij de abdij en gaan zich er thuis voelen.

Het kloosterbezoek is niet alleen iets voor katholieken. Ook protestanten en niet-gelovigen zijn welkom in het klooster. Henk Gols is dominee in de Maranathakerk in Nijmegen, een PKN-gemeente en hij werkt in het Oecumenisch Citypastoraat in de Stevenskerk. Hij ziet al zo'n vijftienvintig jaar met enige regelmaat een klooster van binnen. Vijftien jaar besloot hij oblaat te worden van de Sint Willibrords Abdij.

"Ik ga de chaos in mijn leven te lijf met de Regel van Benedictus," zo vat hij zijn leven als oblaat samen. Een paar keer per jaar bezoekt Gols voor enkele dagen de abdij om hoofd en hart vrij te maken en nieuwe inspiratie te vinden. Maar het oblaat-zijn speelt zich vooral af in het leven van alledag. "Ik probeer ruimte te maken voor de belangrijkste gebedstijden: het morgen-, middag en avondgebed, ik bid alle psalmen volgens een rooster van zeven weken, lees regelmatig uit de Regel van Benedictus en laat me bovendien inspireren door een oecumenische heiligenkalender."

Dat schept structuur in zijn leven. Het geeft hem ruimte om onbelangrijke zaken achterwege te laten en tijd te nemen voor de belangrijke dingen. "Ik ga elke ochtend heel vroeg uit mijn bed om een psalm te lezen en te bidden. Daarna lees ik literatuur waar ik me altijd al in wilde verdiepen, bijvoorbeeld iets over moderne kunst. Als ik dan om negen uur een vergadering heb, kijk ik tegen allemaal slaperige hoofden aan, maar heb ik al iets moois gelezen. Dat geeft echt een kick."

Leven met de Regel is een verdieping voor Gols, maar het is niet gemakkelijk om levenslessen te trekken uit een Regel die zo'n vijftien eeuwen geleden geschreven is. "Omgaan met de Regel kost tijd. Om vruchten te plukken moet je de wereld van de Regel instappen en verkennen. Belangrijk is dat je de

effectiviteitgedachte loslaat. Je pakt vanzelf de geest van de Regel op en na verloop van tijd kom je er achter waar je naartoe moet in je leven.”

De Regel van Benedictus is in eerste instantie geschreven voor de monnik die in het klooster zijn geeft aan God. Dat maakt voor een oblaat de omgang met die Regel niet altijd makkelijk. Antoine Bodar, oblaat in het klooster in Vaals, legt uit dat de Regel niet één op één is toe te passen. “Benedictus schrijft voor dat je zeven keer per dag moet bidden, maar ook al is het mijn ideaal, ik kom er niet aan toe.” Dat is volgens pater Vesseur ook niet de bedoeling. “Oblaten moeten geen monnikje spelen. De Regel geeft oblaten de mogelijkheid om het evangelische leven gestalte te geven. Ze kunnen niet het getijdengebied met ons bidden en dat hoeft ook niet. Ze moeten wel zoeken naar manieren waarop ze met de regels kunnen omgaan. Voor de een is dat eerder opstaan om te bidden, voor de ander betekent dat de auto langs de kant van de weg zetten om te bidden. Iedereen zoekt daarin zijn eigen weg.”

Bodar voelt zich een monnik in de wereld. Juist door de Regel van Benedictus. “Ik ben uiteindelijk geen monnik geworden, omdat God mij in de wereld riep. Maar eigenlijk ben ik wel monnik geworden, een monnik in de wereld. Net als onze paus een monnik in de wereld is. Hij woont misschien in een paleis, ik weet zeker dat hij heel sober is. En zo leef ik ook: sober. Ik heb niet zoveel nodig. Een paar pakken zijn voldoende en een verwarming en een douche, maar ik wil niet leven met meer luxe. Dat is echt iets van Benedictus. Genoeg nemen met wat je hebt.”

Dominee Gols vond door de regels langzaam zijn eigen weg. In het wekelijks bidden van alle psalmen, wat de monniken doen, ziet hij veel rijkdom. Maar in zijn leven is dat niet haalbaar. “Je moet dus nadenken over manieren om die Regel bij jouw leven te laten aansluiten. Je moet steeds proberen de regels te actualiseren naar jouw leven.”

Bodar werd oblaat in Vaals omdat hij vindt dat zij de katholieke kerk van de eeuwen voortzetten. Het oblaat-zijn betekend veel voor hem, ook al kan hij niet direct aanwijzen hoe dat zich uit. “In Rome is mij een paar keer gevraagd of ik benedictijn ben. Ik ben altijd heel trots als ze dat denken. Ze kunnen dat misschien zien aan de manier waarop ik bid. Ik ben een vrolijk mens en iemand van kwinkslagen, maar ik bid en celebreer heel ingetogen. Dat is de benedictijnse kant.”

Van de rijke benedictijnse traditie spreekt de liturgie Bodar het meest aan. Die liefde ontwikkelde hij in de maanden dat hij in Abdij Sint Benedictusberg woonde. Een klooster waar de gehele liturgie nog in Latijn is. “Ik bewonder het grote vermogen van de benedictijnen om van de vorm naar de inhoud te gaan. Als ik celebreer of zing, is mijn aandacht er soms niet bij omdat ik

moe of verstrooid ben. Dan bid ik: 'Heer kom mij te hulp. Ik geef mijn handen en mijn stem, maar help mij want er beweegt niets in mij'. De benedictijnen leren mij dat mijn hart bewogen wordt als ik mooi zing, ook al ben ik van binnen dor."

In het celebreren in een wereldse kerk en het leven tussen wereldse priesters, is het aan Bodar om te leven als een benedictijn. Daar neemt hij genoeg mee, al wil hij misschien wel meer dan dat. "Het bidden, het schikken in de orde van de benedictijnen, dat vind ik eigenlijk mooier dan wat ik nu doe. Maar mijn talenten liggen nu eenmaal ook gedeeltelijk in de wereld. Het klooster lonkt nog wel. Het kan best zijn dat ik op een gegeven moment bij de abt aanklop en vraag of ik alsnog kan intreden."

In Doetinchem hopen ze dat de oblatuur een kweekvijver is voor nieuwe monniken, al heeft het klooster liever jonge mannen die intreden. De zeven monniken zien de 96 oblatten als een grote zegen voor hun leven. Aan de ene kant omdat de benedictijnse manier van leven op die manier ingang vindt in het leven van de gewone man, maar ook omdat er met de oblatten een grote groep vrijwilligers voor het klooster klaarstaat. Pater Vesseur wil in elk geval nog niet aan sluiting van de abdij denken. "Wij zijn met z'n zevenen erg vitaal. En we staan onder Gods zegen. En anders? Ach, wij zijn al vijftien eeuwen oud. Er zijn wel meer dieptepunten geweest in de geschiedenis. Dit overleven we ook wel."

**Kruis uit de werkplaats van Monastère
Notre-Dame de la Sainte-Espérance**

V Benedictus vandaag

Jij, wie je ook bent, die snel bij de hemelse Vader wil komen: neem de hier vastgestelde, kleine regel voor beginners en houd die aan met behulp van Christus. Dan pas zul je, onder Gods bescherming, de toppen van wijsheid en deugd bereiken waarover we eerder spraken. Amen.

Slot uit de Regel

Het is een lastig boekje, die Regel van Benedictus. Niet dat het moeilijke poëzie is of ondoorgroendelijke proza, maar omdat het 73 hoofdstukken bevat waar je niet zomaar iets mee kunt. Het is niet zo dat je op een dag besluit je leven zin te geven, een boekje van Benedictus koopt en ineens een Godvrezend pad bewandelt. Zelfs als je de Regel twee of drie keer hebt gelezen, blijf je in het donker tasten. Wat wil Benedictus? Dat ik de hele dag mijn werk onderbreek om te bidden? Een leefgemeenschap zoek om me bij aan te sluiten? Altijd minder ben dan de ander? Of heeft hij gewoon een mooie tekst geschreven die me iets leert over een periode van de vroege kerk, me min of meer doet begrijpen waarom duizenden mannen en vrouwen in de afgelopen eeuwen hun leven opgaven en gingen wonen in kloosters? Beide waarschijnlijk. In gedachten houdend dat hij schreef voor monniken, wil Benedictus inderdaad dat het werk wordt neergelegd voor gebed en dat de lezer altijd streeft zo nederig mogelijk te zijn. Maar het is ook waar dat de tekst van Benedictus iets vertelt over de geschiedenis van de vroege kerk en laat zien waarom zoveel mensen kozen voor een leven in het klooster.

Maar is dat het? Een Regel voor en over toen en een Regel voor en over monniken en nonnen. Nee, dat is niet alles. Een gebeurtenis uit de vorige eeuw en een gebeurtenis uit deze eeuw laten zien dat de geest van Benedictus verder reikt dan het klooster.

De eerste gebeurtenis heeft te maken met Paus Paulus VI, die van 1963 tot 1978 in het Vaticaan zetelde. Twee vernietigende oorlogen op voornamelijk Europees gebied, hebben de wereld in chaos gebracht en er is een verlangen naar vrede en eenheid. Als teken van hoop betitelt de paus Benedictus in 1964 tot beschermheilige van Europa. Al eerder kreeg Benedictus titels als:

‘Vredesbode’, ‘Bouwmeester van eenheid’, ‘Leermeester van cultuur en beschaving’, ‘Verkondiger van het christelijk geloof’ en ‘Stichter van het westers monachisme’. Daar komt in 1964 een zesde titel bij: ‘Patroon van Europa’. Na vijftien eeuwen is Europa geworden tot een ‘staat’ waar Benedictus waarschijnlijk niets van zal herkennen. Dat deze paus er desondanks voor kiest om Benedictus te kronen als beschermheilige, zegt veel over de boodschap die deze man heeft voor de wereld. Een boodschap die meer is dan een kleine leefregel.

Ook in de eenentwintigste eeuw wordt de heilige Benedictus op de kaart gezet. Op 19 april 2005 kiest Joseph Ratzinger zijn pauselijke naam: Benedictus XVI. Een persoonlijke keuze. Volgens Antoine Bodar is de paus “duidelijk aangeraakt zijn door de benedictijnse traditie. Hij is iemand van het inwendige gebed, het contemplatieve, het stil zijn bij God.” Maar zijn keuze is meer dan dat. Benedictus is in de loop der eeuwen een symbool geworden. En dat de huidige paus deze symbolische naam kiest, laat iets zien van zijn missie en visie. Kennelijk vindt hij dat de kloostervader ons iets te zeggen heeft en dat de kerk iets kan leren van Benedictus. In de eerste plaats wil Benedictus XVI het christendom in Europa opnieuw leven inblazen. Hij wil door de keuze van zijn naam laten zien dat Benedictus niet alleen achter de muren van een abdij thuishoort, maar dat hij in het leven van alledag een plaats kan innemen.

Maar uit de voeten kunnen met Benedictus’ regels gaat niet zomaar. Benedictus heeft een opdracht en een boodschap voor deze tijd, die met zorg begrepen moet worden. Hij heeft ons iets te zeggen. Juist ons, want het is zoals Pater Vesseur zegt: “Veel mensen weten niet hoe ze hun leven zin moeten geven, omdat ze de weg kwijt zijn.”

De eerste boodschap is ervoor te zorgen dat de juiste weg weer in zicht komt. Benedictus wijst in de eerste zin van de proloog de goede richting: “Luister, mijn zoon, naar de voorschriften van je leraar en spits het oor van je hart”. Antoine Bodar weet waar Benedictus met die woorden op duidt. We moeten niet luisteren naar elke willekeurige goeroe, alle spirituele leidsmannen geloven en meelopen met welke meditatieve oosterse religie dan ook. Bodar koppelt de woorden van Benedictus aan de oproep om te geloven in God zoals hij zich openbaart in de Bijbel. “God huist niet alleen in mensen, zoals wij vaak denken. God woont in de hemel. Ik zou de mensen heden ten dage willen aanbieden om zo nu en dan eens omhoog te kijken. Het Onze Vader begint niet voor niet met ‘die in de hemelen zijt’. In de hemelen dus niet alleen in onszelf. Wij zijn veel te veel gaan denken dat God in ons of in de medemens woont. En daar blijft het dan bij. Dus Benedictus’ boodschap is de verticale blik. Of om het met het kruis te zeggen: een verticale en een horizontale balk. Die horizontale balk valt op de grond als die verticale ontbreekt. Die verticale

balk is van groot belang, die blik naar boven.”

Wie van Benedictus wil leren, kan niet buiten God om wil Bodar zeggen. De meester waar Benedictus over schrijft, is degene die de mens weer laat zien dat het oor gespist moet worden als de man spreekt die wijst naar God. De hele Regel is daarop gericht. Wil je weer op het juiste pad terecht komen? Wil je weer een gelukkig leven leiden? Dat kan als je bereid bent Jezus te volgen.

Dat is de boodschap die Benedictus heeft. Jezus volgen, de wil van God doen. Dat is dus ook de boodschap die het Vaticaan voor Europa heeft. En dichterbij, dat is de boodschap van alle kloosters waar managementteams de mond vol van hebben en waar vermoeide gasten eindelijk tot rust komen. Ze vinden een belangrijk onderdeel van hun leven terug op een plek waar het volgen van Christus centraal staat.

In een dolgedraaide samenleving, waar het gemeenschapsdenken voor een groot deel vervallen is met het verdwijnen van de zuilen, zijn de kloostergemeenschappen plekken van rust. Benedictus spreekt nog dagelijks door het gedrag van de monniken die hem volgen. Hun dagritme, de gerichtheid op God en de zorg voor hun medebroeders, zijn een boodschap voor ons. Investeer in vrienden, in familie en in de gemeenschap van je kerk. Til die dingen naar een hoger niveau. Niet jij bent de belangrijkste, niet jouw carrière en succes, maar het welbevinden van de gemeenschap waarin je staat. Daar kan je op terugvallen en die mensen hebben jouw steun nodig. Dat geeft echte zin aan je leven. Dat gaat verder dan een kopje koffie drinken bij je opa en oma of een biertje in de kroeg met goede vrienden.

Benedictus roept op relaties geestelijk te zien. Zoek elkaar in gebed, net als de monniken die elkaar zeven keer per dag in de kerk treffen. Het geloof is voor Benedictus niet een persoonlijke aangelegenheid, maar hij hamert op de woorden uit de Bijbel: “Waar twee of drie in mijn naam bijeen zijn, daar ben ik [Jezus] in hun midden”. Benedictus’ woorden zijn een oproep aan de individualistische samenleving. Alleen red je het niet, doe het samen.

Monniken lijken op het eerste gezicht mannen die mislukt zijn in de wereld, de druk van presteren niet aankonden en als mietjes aanklopten aan de poort van het klooster – een veilig, warm bad. Maar wie deze mannen beter leert kennen, ziet dat dit oordeel niet juist is. Het is niet dat ze niet mee kunnen komen met de maatschappij, het is vooral dat ze dat niet willen.

Tegenwoordig zijn “ik heb het zo druk” en “er is echt geen gaatje meer in mijn agenda” statements die de toehoorders doen geloven, dat wanneer ze niet net zo leven, ze iets fundamenteels missen. Geen tijd hebben is succes en het rustig aandoen is voor *losers*. Iedereen gelooft dat en iedereen

doet er aan mee. Als je werk klaar is, het huis opgeruimd is en alle mails beantwoord zijn, slaat de verveling toe en voelen we ons zinloos. Wie op de rem trapt, voelt een betichtende vinger boven zijn hoofd hangen en bezwijkt bijna onder de morele druk die doet geloven dat tijd voor jezelf nemen niet goed is voor economische groei en dus *not done*. Veel mensen leven volgens keiharde economische principes, waarin hard werken goed is en alles moet wijken voor groei.

Maar kijk eens om je heen. Hoeveel mensen zitten thuis met een *burnout*? Hoe staat het met de uitstoot van koolstofdioxide? Hoeveel kinderen groeien op in de kinderopvang en naschoolse opvang? En als papa en mama wél thuis zijn, gaat de telefoon, is er een mailtje dat vraagt om antwoord of moeten ze voor een spoedoverleg alsnog de hele avond op kantoor zijn. Dit is waartoe we onszelf dwingen om maar succesvol te zijn. En wie er niet aan mee wil doen, is volgens de economische principes mislukt, zielig haast.

Het leven is een schakering van momenten waarin jij kunt kiezen wat je wel en niet doet. Het is misschien maatschappelijk gerechtvaardigd om tot je pensioen achtendertig uur in de week te werken, maar dat wil niet zeggen dat die rechtvaardiging leidraad moet zijn in je leven. Werken is goed zolang je er geen slaaf van wordt. Maar zelfs al word je er geen slaaf van, dan nog heb jij de keuze anders te doen dan 'gewoon'. Maar toch. Een moeder die niet werkt, maar thuis is bij haar kinderen, vinden wij al snel vreemd. Wie drie dagen werkt en de andere dagen besteedt aan vrijwilligerswerk of aan genieten van het geld dat hij verdient heeft, kan eveneens reacties van onbegrip verwachten. Je slaat de plank mis en bent lui. Dat zegt veel over de dingen die wij als standaard zien. Die dingen zien we niet als standaard omdat we ze zelf hebben bedacht, we vinden dat je gewoon achtendertig uur moet werken omdat iedereen dat doet. En wil je dat niet, dan frons iemand zijn wenkbrauw en denkt bij zichzelf 'wat een luiak'.

Zo is onze situatie. Wij zijn geketend door de wil en de ijzeren wet van de markt en denken met ons geld in alle vrijheid te kunnen kopen wat we willen. Maar die gedachte is een illusie. Want wie zegt jou eigenlijk dat je veel moet kopen? Dat goederen gelukkig maken? En waar komt de drang vandaan om nieuwe kleding te dragen en je huis in te richten volgens de laatste mode? Komt die drang uit jezelf, of wordt die vanbuiten opgelegd? Wij buigen voor de moraal van de markt, die leert dat jij kiest wat je koopt en dat geconsumeerde goederen leiden tot geluk. Maar in werkelijkheid bepalen we niet zelf wat we kopen, maar doen marketeers dat. Zonder er bewust voor te kiezen, worden we alsmat afhangelijker van bedrijven die met geniale reclametrucs in de ene hand vrijheid aanbieden en met de andere hand por-

temonnees leegkloppen. Ze houden een koek voor en onze ‘economie van meer’ doet geloven dat we naar die koek kunnen happen, omdat we vrij zijn. In werkelijkheid heeft de welvaart ons in zijn greep en getuigd niet happen van echte vrijheid.

We zijn ongewild meegezogen in een cultuur die onze hebzucht keer op keer misbruikt en waarin je sterk in je schoenen moet staan om je te verzetten. De gedachte dat je hard moet werken hoort bij die cultuur – wie daaraan probeert te ontsnappen is in onze ogen een mislukkeling. En dus dragen wij liever het juk van economische vooruitgang, dan dat we kiezen voor de vrijheid ons leven in te richten op een manier die volgens ons leidt naar geluk en zin.

Dan de monnik. Die zegt: doe wat je goeddunkt in jullie maatschappij, maar mij niet gezien. Ik wil leven volgens principes waar ik achter kan staan en die goed voor mij zijn. Sterker nog: ik kies voor een leven in vrijheid. Want niet jullie zijn vrij maar ik. En weet je waarom? Omdat ik zelf kies voor de manier waarop ik mijn leven invul. En jullie, jullie leven een leven zonder dat je daar bewust voor gekozen hebt. Geïndoctrineerd door een algemeen besef: ‘zo is het goed’ en ‘dit is normaal’.

Dat is wat Benedictus zelf deed. Hij kwam uit een rijk milieu waar de decadentie vanaf droop. Maar hij wilde daar niet aan meedoen. Hij zei: zoek het uit, ik ga in een grot leven. Samen met God. Daar werd hij gelukkig en rook hij aan het leven zoals God het bedoeld heeft. Dus dacht hij: “Daarom gaan we een school stichten voor de dienst aan de Heer. De inrichting ervan zal, naar wij hopen, niets lastigs of bezwaarlijks opleveren.”

Een klooster. Een plek waar mensen kunnen wonen die niet mee willen draaien in de malle molen van de samenleving. Maar Benedictus wilde niet dat monniken zich helemaal zouden terugtrekken – daarvoor was er te veel ellende en onrecht in de wereld en hij had de oproep van Jezus gelezen een arm te slaan om de verdrukten. Het klooster moest een plek in de samenleving zijn waar vermoeiden naartoe konden ‘vluchten’ om bij te tanken en weer konden genieten van het mens-zijn.

Benedictus roept niet op je af te zetten tegen de gevestigde orde. Hij pleit juist voor gehoorzaamheid en een nederige houding. Maar veertig uur werken – en nog eens tien uur omdat je in je hoofd het werk meeneemt naar huis, met als gevolg dat je geen tijd en energie hebt voor de dingen die er werkelijk toen doen (partner, kinderen, vrienden, burens) – daartegen zou Benedictus zich met hart en ziel verzetten. Hij pleit voor rust en bezinning. Pas als je stilstaat en de wereld om je heen ziet, kan jouw leven een zinvolle richting krijgen. Pas als je niets doet, opent zich de ruimte van het denken en de creativiteit, verschijnselen die zich door geen vooropgesteld doel of

economisch nut laten sturen of opjagen.

Benedictus' boodschap is dan ook dat er meer is dan het economische nut. Zeker als het economische nut de rijkdom scheef verdeelt en enkel een houding duldt waarin consumeren op één staat en zo min mogelijk betalen op twee – met tot gevolg dat de katoenboer het loodje legt, het jonge kind in Afrika niet naar school kan en een vader de dood vindt in een oorlog om fossiele brandstoffen. Benedictus zegt: ontsnap aan een juk dat je niet zelf kiest en doe het wat rustiger aan. Wie geld najaagt, vindt lucht en er is meer dan lucht in deze wereld. Dus neem de tijd en ga op zoek naar de dingen achter het leven van alledag. Laat niet de markt, bonussen, dertiende maanden, dure vakanties, grote huizen en kapotgemaakte relaties je leven bepalen, maar rust en ruimte en de opening die dat creëert. Niet dat Benedictus werk afkeurt, monniken werken ook. Maar je moet vooral rust nemen en bidden om erachter te komen hoe je moet werken en wat in je leven meer zorg en aandacht verdient.

Een ander belangrijk aspect in het monastieke leven is: leef bewust. Neem genoegen met wat je nodig hebt en zet niet alles op alles om zoveel mogelijk te vergaren. Dat geeft teleurstelling op teleurstelling en uiteindelijk ben je nooit tevreden. Als je rust en ruimte in je leven introduceert, komt dat bewuste leven vanzelf. Je start de dag té gehaast als je pas tien minuten voordat je weggaat uit je bed stapt. Maar als je net als de benedictijnen je bed uitstapt en voordat je aan je drukke leven begint eerst een tijdje met God doorbrengt, dan begint de dag niet gehaast. Voordat alles begint sta jij even stil bij de essentie van het bestaan.

Voor Bodar is bewust leven typisch benedictijns. Hij ziet in de manier waarop hij omgaat met materiële zaken. Daarin ligt een grote kans voor onze samenleving. "Wij hebben niet zoveel nodig. Benedictus zegt ook in de Regel zoiets als: je hebt maar een habijt nodig en eventueel nog een tweede voor noodsituaties. Ik heb helaas meer pakken, omdat ik en in Amsterdam en in Rome woon, maar in feite ben ik het er mee eens. Ik denk dat de Regel van Benedictus in het kader van het waarderen van de zaken die je hebt en het hergebruiken daarvan veel kan leren. Hij schrijft soberheid voor. Leef met datgene wat voldoende is. Benedictus doet in zijn Regel een oproep aan de consumptiemaatschappij. Wij praten alleen maar over te dik worden. En mensen worden dikker en dikker en dan moeten ze weer een pilletje kopen om slanker te worden. Als je het straatbeeld ziet, dan zie je dat er heel de dag door gegeten wordt. Voortdurend moet de behoefte bevredigd worden. Ik zeg met Benedictus: houd op met constant te eten. Dat is niet nodig."

Dat onze levensstijl gevolgen heeft voor de wereld, zien we dagelijks terug in

de kranten. De film *An Inconvenient Truth* van Al Gore wees het grote publiek als eerste op de gevolgen van onze levensstijl, en ook dit jaar is met *The Age of Stupid* opnieuw een poging gedaan om de mens bewust te maken van de verwoestende sporen die zij achterlaat op deze wereld. Bodar vertaalt de oude Regel naar deze problematiek: “Iedere gast die aan de deur klopt zien als Christus, is een oproep aan de westerse wereld om zich te bekommeren om de Derde Wereld. Maar ook om alleen dat te gebruiken wat je nodig hebt, zodat we het milieu minder afstraffen. Wij horen ons te bekommeren om onze broeders en zuster.”

Het gaat er niet om dat je moet leven in armoede. De soberheid waartoe Benedictus oproept heeft veel meer te maken met het leven terugbrengen tot de essentie. Voor een monnik gaat dat veel verder dan voor mensen die met twee benen in de wereld staan en zelf een huis moeten kopen, zelf hun kleren uitkiezen en moeten leren omgaan met luxe. Leven in soberheid is vooral leven zonder overdaad. Koop niet een nieuwe televisie omdat er een mooiere plattere op de markt is, maar omdat je oude stuk is. Koop geen tweede auto als er ook een bus rijdt. Dat is in te vullen op vele manieren. Centraal in die keuze staan wat de ‘Patroon van Europa’ betreft twee dingen: wat is goed voor de gemeenschap en heb ik het werkelijk nodig om gelukkig te worden. Benedictus weet wel hoe je tot een goede keuze komt. Zeven keer per dag je leven bij God brengen en vanuit het gebed keuzes maken.

Uiteindelijk wijst hij naar de God die alles ziet. Volgens Benedictus is er alleen bij God vreugde te vinden. Hij spoort ons dan ook aan tot bekering. Laat je leven leiden door de regels van God. Dan is het niet per definitie verkeerd om veertig uur te werken. Maar neem een voorbeeld aan dominee Gols die vroeg opstaat om te bidden, de Bijbel te lezen en al op de vroege morgen tijd steekt in het lezen van boeken die hij belangrijk vindt. Ontsnap aan de drukte van de dag en leg je leven in de hand van God.

Dat klinkt simpel en zo bedoelt Benedictus het waarschijnlijk ook. Maar hij kent zichzelf, na drie jaar alleen te hebben geleefd in een grot, goed en hij weet dat een mens niet voldoende heeft aan een oproep om zijn leven in de handen van God te leggen. Dat is niet concreet genoeg. Hij laat dus ook niet bij. In zijn Regel zet hij met praktische voorbeelden uiteen hoe je Christus echt kunt volgen. Centraal in die navolging staat de nederigheid – een karaktertrek waarin elke monnik moet uitblinken, hoe paradoxaal dat ook klinkt. Het langste hoofdstuk gaat over dat nederig leven; een stappenplan met twaalf treden.

Ter introductie van die stappen zet Benedictus uiteen wat ons doel op deze aarde is: “aankomen bij de hemelse verheffing”. Onze daden vormen een trap naar die hemel. “Door zelfverheffing gaat men omlaag, door nederigheid omhoog.” De twee stijlen van de ladder zijn ons lichaam en onze ziel,

“en in die stijlen zitten verschillende treden van nederigheid en discipline die God ons oproept te beklimmen”.

Je moet de minste zijn. Zo schrijft laddertrede vier voor: “Ook gehoorzamen als je iets lastigs wordt opgelegd, of iets wat tegen je belangen indruist of je zelfs onrecht doet, en hierbij welbewust te zwijgen en geduldig te blijven.” Andere stappen schrijven voor dat monniken niet te snel moeten lachen (zeker niet als de grap ten koste van een ander gaat), slechte gedachten en daden moeten opbiechten aan de abt, zichzelf slechter en waardelozer moeten voelen dan de ander en tevreden moeten zijn met het goedkope en waardeloze. Op de laatste trede van de ladder, als de monnik al met zijn hoofd in de hemel is, roept hij de monnik op altijd met hart en lichaam nederigheid uit te stralen. De blik gericht naar beneden. “Beschouw jezelf te allen tijde schuldig aan je zonden en stel je voor dat je al bij het vreeswekkend oordeel bent. [...] Heer, ik ben niet waardig, ik zondaar, om mijn ogen op te slaan ten hemel.” Eenmaal opgeklommen, zal de liefde van God het belangrijkste in je leven zijn. De vrees voor de hel drijft de monnik niet langer meer, maar de liefde van Christus.

Heel concreet geeft Benedictus in twaalf stappen weer hoe je een goed leven moet leiden. Maar nederigheid? Dat is zo onaantrekkelijk. In het Engels betekent nederigheid *humility*. *Humility* komt van het woord *humus*, wat aarde betekent. Dat spreekt meer aan, nederig in de zin van geaard zijn. Met twee benen in het hier en nu, rechtdoen aan de realiteit. Dus ook rechtdoen aan wie je zelf bent.

De ladder waar Benedictus over spreekt, is gevestigd in het leven van alle dag. Het doel is de hemel, wat staat voor een leven in alle vrijheid. Wie denkt dat hard werken, je huishouden op rolletjes hebben, veel geld verdienen, veel geld uitgeven, jezelf ontplooien, je onafhankelijk maken door helemaal op eigen benen te staan, leidt tot vrijheid, komt bedrogen uit wanneer hij kijkt in de spiegel van Benedictus. Benedictus zegt dat het leven pas zin heeft als de realiteit tot zijn recht komt. De wereld draait niet om jou, maar om God. En daar kom je volgens hem achter gedurende de klim op de ladder der nederigheid.

Jezelf niet op de borst kloppen, niet over lijken gaan, de ander waarderen, of beter, jezelf slechter voelen dan de ander. Dat is de boodschap van Benedictus voor de mensheid. Hij trekt de lijn uit de Bergrede van Jezus door. Maar ook de woorden van Paulus, om lijden te dragen, niet te leven voor jezelf, maar voor Christus. Ons doel is de hemel en niet de aarde. Benedictus roept op met dat besef te leven. Je hoeft het hier niet te maken, niet rijk en belangrijk te zijn. Wees je vooral bewust dat bij alles wat je doet God meekijkt. Dan kan je maar beter nederig zijn, je collega promotie gunnen, zorgen dat een

koffieboer in Zuid-Amerika een goed inkomen heeft, het kind in Bangladesh achter een schoolbank zit; in plaats van een lopende band. Benedictus zegt dat je leven dan pas écht begint.

Die uitdaging heeft Benedictus vijftien eeuwen gelden achtergelaten. Of hij vindt dat die opdracht onmogelijk is? Benedictus kent de zwakheid van de mens en is mild. Niet dat hij zegt dat het jammer is als het allemaal niet lukt. Nee, hij zegt vooral: ga je opdracht niet uit de weg. En, zoals in het einde van hoofdstuk 68, “Gehoorzaam in liefde, vertrouwend op Gods hulp”.

Gebruikte bronnen

Boeken

Benedictus (2008), De regel van Sint-Benedictus vertaald door Vincent Hunink (Amsterdam: Polak & Van Genneep, vierde druk; eerste druk 2000)

Anselm Grün (2006), Benedict of Nursia his message for today, vertaald door Linda Maloney (Collegeville, Minnesota: Liturgical press, achtste druk; eerste druk 1979)

Esther de Waal (2000), A life giving way, a commentary on the rule of st Benedict (London: continuumbooks, tweede druk; eerste druk 1995)

Broeder Roger van Taizé (1993), Zijn liefde is een vuur (Kampen: Kok, eerste druk; eerste druk in Frans 1988)

Kathryn Spink (1999), Het leven van broeder Roger de stichter van Taizé (Baarn, Gooi en Sticht, eerste druk; eerste druk Engels 1986)

Rex Brico(1978), Taizé een lente in de kerk (Baarn, Ambo, eerste druk 1978)

Paus Gregorius de Grote (2001,)Dialogen – het leven van Benedictus en andere heiligen (Nijmegen, Sun, eerste druk 2001)

Kranten en tijdschriften

Cokky van Limpt (2009), Die crisis is mooi op tijd, Trouw (donderdag 24 september), Verdieping pagina 26 en 27

Sela, Foto Bodar, Calvinijn; eenmalige glossy over het Nederlandse Calvinisme heden ten dage

Joke Hermsen (2009), Zappen naar een volgend opwindingsmoment, Groene Amsterdammer (06 november 2009) pagina 30 tot 33

Robert van der Sluis pr (2006), Benedictus, Katholiek Nieuwsblad nummer 40, 7 juli 2006, pagina 15

Internet

Cijfers over echtscheiding, CBS: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publicati on/?VW=T&DM=SLNL&PA=37873ned&HD=090916-1542>

Cijfers over stress op werkvloer, onderzoek van 16 mei 2004, door Blauw Research onder 13.000 Nederlanders, Belgen en Duitsers: <http://www.managersonline.nl/nieuws/2015/hoge-werkdruk-belangrijkste-oorzaak-van-stress.html>

Wikipedia, Flavigny-sur-Ozerain (2009) <http://nl.wikipedia.org/wiki/Flavigny-sur-Ozerain>

Foto Icoon Benedictus: <http://beingbob.files.wordpress.com/2009/07/saint-benedict-fra-angelico-031.jpg>

Wikipedia, Cisterciënzers (2009): <http://nl.wikipedia.org/wiki/Cisterci%C3%ABnzers>

Wikipedia (2009), Willibrord: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Willibrord>

Chemin Neuf (2009), geschiedenis Sint Paulus Abdij: http://www.paulusabdij.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=26

